

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS IR NEGALĖS STUDIJŲ FAKULTETAS
SOCIALINĖS PEDAGOGIKOS IR PSICHOLOGIJOS KATEDRA

Socialinės pedagogikos (specializacija - socioedukacinių projektų koordinavimas)
magistrantūros studijų programa, II kursas.

Silvijus Kaminskas

**SOCIALINIŲ PEDAGOGŲ, KAIP VAIKŲ SOCIALINĖS GEROVĖS
FORMUOTOJŲ, VEIKLOS FUNKCIJŲ VERTINIMAS**

Magistro darbas

*Magistro darbo vadovas –
Dr. Darius Gerulaitis*

Turinys

Magistro darbo santrauka	3
Įvadas.....	4
1. SOCIALINĖS GEROVĖS KONCEPCIJOS.....	7
1.1. Socialinės gerovės komponentai.....	7
1.2. Subjektyvi gerovė kaip vienas iš vaikų socialinio edukacinio ugdymo kintamųjų	17
2. SOCIALINIO PEDAGOGO VEIKLOS FUNKCIJŲ TEORINIS MODELIS.....	22
2.1. Socialinio pedagogo veiklos sritys	22
2.2. Socialinio pedagogo vaidmens analizė vaiko gerovės komisijoje.....	28
3. SOCIALINIŲ PEDAGOGŲ, KAIP VAIKŲ SOCIALINĖS GEROVĖS FORMUOTOJŲ VEIKLOS FUNKCIJŲ VERTINIMAS: EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ.....	30
3.1. Tyrimo metodika.....	30
3.2. Tyrimo imtis	31
3.3. Tyrimo rezultatai ir jų analizė.....	33
Išvados	59
Rekomendacijų projektas	60
Literatūra	63
Summary	69
Priedai.....	70

Magistro darbo santrauka

Tyrimo tikslas - atskleisti socialinių pedagogų, kaip vaikų socialinės gerovės formuotojų veiklos funkcijas (esamą situaciją ir tobulinimo gaires).

Siekiant nustatyti socialinių pedagogų ekspertų atliekamas veiklos funkcijas siekiant vaikų socialinės gerovės, šį tyrimą būtų galima charakterizuoti tokiais probleminiais klausimais: kokios socialinių pedagogų kaip vaikų socialinės gerovės formuotojų veiklos funkcijos? Kokios socialinių pedagogų kaip vaikų socialinės gerovės formuotojų atliekamų veiklų esama situacija ir tobulinimo gairės? Iš ko susideda socialinių pedagogų kaip vaikų socialinės gerovės formuotojų veiklos turinys, atliekant vaiko socialinės gerovės formavimo funkcijas?

Svarbiausios empirinio tyrimo išvados:

1. Atlikus ekspertų atsakymų kokybinę turinio analizę, nustatyta, kad tikėtina jog visi socialiniai pedagogai ekspertai vykdo socialinių pedagogų kvalifikaciniuose reikalavimuose ir pareiginėje instrukcijoje nurodytas funkcijas. Manoma, kad daugiausia socialiniai pedagogai dirba vykdydami korekcinę funkciją, o mažiausiai veiklų skiriama koordinacinės funkcijos vykdymui.

2. Atlikus tyrimą ir išanalizavus duomenis, išsiaiškinta, kad socialiniai pedagogai galimai mano, jog siekiant vaikų socialinės gerovės daugiausia dėmesio reikia skirti konsultacinės funkcijos vykdymui ir šios funkcijos vykdymas ypač reikšmingas vaikų mokymosi pasiekimų ir vaikų materialinės padėties gerinimui, o mažiausiai dėmesio skiriama teisinei funkcijai ir jos vykdymui, ypatingai mokinių mokymosi pasiekimų ir vaikų materialinės padėties gerinimui.

Tyrimo dalyvavo Šiaulių miesto gimnazijose ir progimnazijose dirbantys socialiniai pedagogai ekspertai (N=18).

Esminiai žodžiai: socialinių pedagogų veiklos funkcijos, vaikų socialinė gerovė, Vaiko gerovės komisija, socialinių pedagogų atliekamos veiklos.

Ivadas

Sparčiai kintantis pasaulis nepalieka ir Lietuvos visuomeninio gyvenimo, kuris iškelia daug naujų socialinių ir ekonominių problemų. Ne paslaptis – gausėjantis socialiai remtinų šeimų skaičius, didėjantis nedarbas ir menkas pragyvenimo lygis įtakoja vaikų nepriežiūrą ir jų teisių pažeidimus, kurie turi neigiamą įtaką vaikų socialinei gerovei. Nors mokykloje dirba daug tokių specialistų kaip psichologas, logopedas, įvairių mokomųjų dalykų mokytojai, tačiau nei vienas iš jų konkrečiai negali spręsti minėtų mokinių problemų, nes norint teikti efektyvią pagalbą, reikalingos tam tikros žinios ir gebėjimai. Minėti faktoriai įtakojo specialisto, kuris galėtų spręsti išvardintas problemas, atsiradimą, kuris buvo pavadintas socialiniu pedagogu.

Socialiniams pedagogams pradėjus dirbti įvairiose ugdymo institucijose, tapo lengviau spręsti moksleivių socialinio ugdymo klausimus. Specialistas tapo tarsi konsultantu, tarpininku asmenims, šeimoms, kurios pateko į sudėtingą situaciją. Jis turi aiškinti moksleivio teises bei pareigas šeimoje ir visuomenėje, ne tik jas ginti, bet ir akcentuoti pareigų atlikimą, padėti jam augti ir profesionaliai bei socialiai tobulėti.

Tyrimo aktualumas. Lietuvoje socialinė pedagogika yra sąlyginai nauja profesinė veikla, nes tik po sovietų okupacijos buvo atkreiptas į ją didesnis dėmesys. 1992 metais įsteigtos pirmosios socialinio pedagogo pareigybės Lietuvoje. Šios profesijos pradininku Lietuvoje yra laikomas Vytauto Didžiojo universiteto profesorius J. Vabalas-Gudaitis (Kvieskienė, 2002).

Andriuškevičienės (2005) teigimu, socialinio pedagogo veikla ypač aktuali ir būtina šiandieniniame gyvenime. Pastebima, kad jai yra skiriama vis daugiau dėmesio, nes socialiniams pedagogams yra išskiriama daug funkcijų, kurių dėka jis gali tinkamai įgyvendinti savo veiklą, kuri išskiriama socialinio pedagogo kvalifikaciniuose reikalavimuose, ir taip kelti savo klientų ugdytinių, mokinių socialinės gerovės lygį.

Gera vaikų psichologinė savijauta, aukštas subjektyvios gerovės išgyvenimo lygis (vienas iš vaikų socialinės gerovės komponentų) yra susijęs su pasitikėjimu savimi, teigiamu savęs (savo gabumų ir fizinių savybių) vertinimu, akademiniais pasiekimais ir gerais tarpusavio santykiais su draugais (patyčių nebuvimu), mokytojais bei šeimos nariais. Tuo tarpu Bradshaw (2011) teigia, kad subjektyvi gerovė susijusi tik su šeimos struktūra. Naktinytės (2007) teigimu, nelabai laimingais ar nelaimingais jaučiasi daugiau nei trečdalis paauglių, dešimtadaliui jų būdingos net suicidinės tendencijos. Baltrušaitienė (2010) atlikusi paauglių psichologinės savijautos tyrimą mokykloje nustatė, kad 55% paauglių yra patenkinti savo psichologine savijauta mokykloje. Konu nustatė, kad aukšto lygio subjektyvi gerovė yra susijusi su patyčių nepatyrimu mokykloje (Šarakauskienė, Bagdonas, 2010). Minėtų tyrimų rezultatai rodo, kad vaikų socialinę gerovę

būtina kelti. Šį tikslą šiuo metu aktyviai bando įgyvendinti Vaiko gerovės komisijos mokyklose, kuriose labai aktyviai veikia socialiniai pedagogai.

Mokslinės literatūros ir tyrimų analizė leidžia teigti, kad yra pastebimas mokslinių darbų, kuriuose būtų analizuojamos socialinių pedagogų, kaip vaikų socialinės gerovės formuotojų funkcijos, stygius, todėl šis magistro darbas turėtų būti naudingas tolimesnių tyrimų, problemų ir jų sprendimų generavimui.

Tyrimo probleminiai klausimai. Siekiant nustatyti socialinių pedagogų atliekamas veiklos funkcijas siekiant vaikų socialinės gerovės, šį tyrimą būtų galima charakterizuoti tokiais probleminiais klausimais: kokios socialinių pedagogų kaip vaikų socialinės gerovės formuotojų veiklos funkcijos? Kokios socialinių pedagogų kaip vaikų socialinės gerovės formuotojų atliekamų veiklų esamą situaciją ir tobulinimo gaires? Iš ko susideda socialinių pedagogų kaip vaikų socialinės gerovės formuotojų veiklos turinys, atliekant vaiko socialinės gerovės formavimo funkcijas?

Tyrimo tikslas: atskleisti socialinių pedagogų, kaip vaikų socialinės gerovės formuotojų veiklos funkcijas (esamą situaciją ir tobulinimo gaires).

Tyrimo objektas: socialinių pedagogų ekspertų, kaip vaikų socialinės gerovės formuotojų veiklos funkcijos.

Tyrimo uždaviniai:

1. Remiantis teorine analize išanalizuoti socialinių pedagogų, kaip vaikų socialinės gerovės formuotojų veiklos funkcijas.
2. Taikant kokybinį tyrimą, tačiau įtraukus keletą uždaro tipo klausimų, atskleisti socialinių pedagogų ekspertų, kaip vaikų socialinės gerovės formuotojų realią atliekamų funkcijų vykdymo situaciją ir tobulinimo gaires.
3. Taikant turinio analizę atskleisti socialinių pedagogų veiklos turinį atliekant vaiko socialinės gerovės formavimo funkcijas.
4. Pateikti rekomendacinio pobūdžio projektą socialiniams pedagogams tobulinant savo veiklos turinį siekiant vaikų socialinės gerovės.

Tyrimo dalyviai. socialinių pedagogų ekspertų apklausa raštu, su keletu uždaro tipo klausimų, pateikta pusiau struktūruoto interviu forma (anketa), buvo atlikta Šiaulių miesto gimnazijose ir progimnazijose. Tyrimo metu apklausti socialiniai pedagogai ekspertai (N=18). Tiriamieji pasirinkti patogiosios atrankos principu, laikantis etikos, anonimiškumo, savanoriškumo ir savarankiškumo principų.

Tyrimo metodologija ir metodai:

Teorinė literatūros ir LR įstatymų analizė siekiant nustatyti socialinių pedagogų veiklos funkcijas; ekspertų apklausa raštu su keletu uždaro tipo klausimų ir turinio (content) analizė;

taikyta neparametrinė statistika socialinių pedagogų, kaip vaikų socialinės gerovės formuotojų veiklos funkcijų esamos situacijos ir tobulinimo gairių palyginimui, naudotas *Paired-Samples T-Test*, tačiau šiais statistiniais metodais apdoroti tyrimo duomenys taikytini tik šio tyrimo imčiai, nepretenduojant juos taikyti visai populiacijai.

Magistro darbo struktūra. Šį magistro darbą sudaro: santrauka lietuvių kalba, įvadas, 3 skyriai, 8 poskyriai, išvados, rekomendacijų projektas, naudotos literatūros sąrašas (72 šaltiniai), santrauka (reziumė) anglų kalba, priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 25 lentelės ir 3 paveikslai.

Prieduose pateikiami Pagrindiniai dokumentai, teisės aktai, įstatymai socialinio pedagogo darbe (1 priedas), socialinių pedagogų ekspertų apklausa raštu su keletu uždaro tipo klausimų pateikta pusiau struktūruoto interviu forma (anketa) (2 priedas). Darbo apimtis - 69 puslapiai (be priedų).

1. SOCIALINĖS GEROVĖS KONCEPCIJOS

1.1. Socialinės gerovės komponentai

Kaip teigia Kvieskienė, Šimaitis (2005), gerovė - „organizuota socialinių paslaugų ir institucijų sistema, sukurta padėti individams ir grupėms pasiekti *patenkinamus gyvenimo, sveikatos ir asmeninių bei socialinių ryšių standartus*, kurie leistų jiems išplėtoti visus gebėjimus ir pagerintų jų gyvenimo kokybę atsižvelgiant į jų šeimų ir bendruomenės poreikius“ (Friendlander, Apte. 1980)

Švietimas – veikla, kuria siekiama suteikti asmeniui *visaverčio savarankiško gyvenimo pagrindus ir padėti jam nuolat tobulinti savo gebėjimus*. Mokyti yra prigimtinė kiekvieno žmogaus teisė. Švietimas, kaip asmens, visuomenės ir valstybės ateities kūrimo būdas, grindžiamas žmogaus nelygstamos vertės, jo pasirinkimo laisvės, dorinės atsakomybės pripažinimu, demokratiniiais santykiais, šalies kultūros tradicijomis. Švietimas saugo ir kuria tautos tapatybę, perduoda vertybes, kurios daro žmogaus gyvenimą prasmingą, visuomenės gyvenimą – darnų ir solidarų, valstybės – pažangų ir saugų. (LR švietimo įstatymas, 2011)

Legkauskas (2013) **išskiriami tokie vaiko socialinės gerovės komponentai:**

Sveikata – vaiko sveikata bus geresnė, jei jis bus paskiepytas nuo pagrindinių vaikystės ligų, valysis dantis daugiau kaip vieną kartą per dieną, kasdien valgys vaisių, kiekvieną dieną valgys pusryčius, bus fiziškai aktyvus ir neturės antsvorio.

Vaiko pasitenkinimas savo gyvenimu – patenkintas savo gyvenimu vaikas nori eiti į mokyklą, joje nesijaučia perkrautas darbu ir gerai vertina savo sveikatą.

Santykiai su svarbiais žmonėmis – vaiko santykiai su svarbiais žmonėmis yra geri, jei jam lengva kalbėtis su savo mama ir tėčiu, o bendraklasiai jam atrodo malonūs ir geranoriški.

Materialinė padėtis – materialinė padėtis yra bloga, jei namuose, kuriuose auga vaikas, yra mažai knygų, vaikas neturi visų mokykloje reikalingų priemonių, jei vaiko tėvai yra bedarbiai ar jų pajamos neviršija skurdo ribos, jei šeima neturi santaupų nenumatytoms išlaidoms, jei šeimai nepakanka pinigų bent savaitės atostogoms ne namuose, mėšai, žuviai ar šildymui.

Saugumas – vaikas nėra saugus, jei jis netenka savo daiktų, jei patiria smurtą, jei mokykloje iš jo tyčiojamasi.

Mokymasis – vaikas turi mokėti gerai skaityti, skaičiuoti ir suprasti gamtos mokslus.

Namų aplinka – vaiko gerovei reikalinga neužteršta aplinka, savas kambarys, techniškai tvarkingame būste su patogumais. (Legkauskas, 2013).

Legkauskas (2013), remdamasis Shanks (2010) nurodo, kad aukštesnio išsilavinimo tėvai daro kelis svarbius dalykus, kurie padeda pagrindus vaiko sėkmei mokykloje:

1. **Vaiko mokymas** – aukštesnio išsilavinimo tėvai dažnai turi ne tik didesnes pajamas, bet

ir daugiau laiko, kurį gali skirti vaiko ugdymui.

2. *Vaiko raidą stimuliuojančios aplinkos kūrimas namuose ir dėmesys vaiko veiklai* – optimaliai vaiko raidai reikalinga aplinka, kurioje būtų pakankamai daiktų, skatinančių vystyti vaiko pojūčius, kūną ir intelektą.

3. *Aukštesnių lūkesčių išreiškimas ir vaiko mokymas siekti tikslų* – vaikai gerai apčiuopia tėvų lūkesčius ir siekia juos patenkinti.

4. *Asmeninio pavyzdžio rodymas* – asmeninis pavyzdys yra absoliučiai pati svarbiausia ir efektyviausia auklėjimo priemonė.

5. *Aktyvus mokymosi rezultatų stebėjimas ir bendradarbiavimas su mokykla* – visi vaikai mokykloje rečiau ar dažniau susiduria su iššūkiais ir sunkumais. Aukštesnis išsilavinimas padeda tėvams suprasti, kad mokykla nėra tokia institucija, kuri būtų pajėgi viena, be jų pagalbos ir bendradarbiavimo, užtikrinti sėkmingą vaiko lavinimą.

6. *Efektyvesnė sąveika su valstybės institucijomis* – aukštesnį išsilavinimą turintys žmonės geriau supranta „kaip veikia pasaulis“ - t.y. kaip efektyviai pasinaudoti valstybės institucijų teikiamomis paslaugomis. (Legkauskas, 2013)

Įvairūs autoriai skirtingai išskiria socialinės gerovės komponentus (žr. 1 lentelė).

1 lentelė

Socialinės gerovės komponentai pagal autorius (sudaryta autoriaus)

Autorius	Socialinės gerovės komponentai
Ben-Arieh, Kaufman, Andrews, Goerge, Lee, Aber (2001).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Saugumas ir fizinė padėtis; 2. Asmeninis gyvenimas; 3. Visuomeninis gyvenimas; 4. Vaiko materialinė padėtis ir pajamos; 5. Vaiko veikla.
JAV mokslininkai (Land, 2007)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Materialinė gerovė; 2. Sveikata; 3. Saugumas/ rizikingas elgesys; 4. Produktivi veikla/ mokymosi pasiekimai; 5. Vieta bendruomenėje/ dalyvavimas mokyklos visuomeniniame gyvenime; 6. Socialiniai ryšiai/ šeima, bendraamžiai; 7. Emocinė/dvasinė gerovė
Bradshaw (2007) savo tyrimuose išryškino 60 kriterijų, kurie įtakoja 12 vaiko socialinės gerovės komponentų:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vaiko demografija. 2. Vaiko maitinimasis ir deprivacija. 3. Vaiko sveikata. 4. Vaiko gyvenimo būdas. 5. Protinė sveikata ir gerovė. 6. Vaiko laikas ir erdvė. 7. Vaiko nepritekliai. 8. Nenuosekli priežiūra. 9. Rūpinimasis vaiku. 10. Nusikaltimai ir narkotikų vartojimas. 11. Mokymasis. 12. Namų aplinka ir kaimynai.
Bradshaw, Rihardson, Ritakallio (2011) atlikęs vaikų focus grupės tyrimą nustatė komponentus, kurie vaikams atrodo svarbiausi jų socialinei gerovei	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fizinė gerovė; 2. Kognityvinė gerovė; 3. Elgesio tinkamumas; 4. Subjektyvi gerovė.

Aber, Gershoff, Brooks – Gunn (2002)	1.Pagrindinės gyvenimo sąlygos; 2.Šeimos ekonominis dalyvavimas visuomenėje (darbo turėjimas); 3.Namų aplinka; 4.Sveikata; 5.Mokymasis; 6.Buvimas viešoje erdveje; 7.Socialinis dalyvavimas; 8.Subjektyvi atsitraukimo patirtis (savęs izoliavimas).
--------------------------------------	--

Richardson, Bradshaw (2008) remdamiesi Public Service Agreement Targets (PSA) siūlo tokius iššūkius vaiko socialinei gerovei:

1.Būk sveikas;	4.Pozityviai dalyvauk;
2.Lik saugus;	5.Pasiek materialinę gerovę.
3.Džiaukis ir siek;	

Hanafin, Brooks (2005) siūlo tokias vaiko socialinės gerovės kategorijas: šeima, draugai, mokykla, augintiniai, pagrindiniai fiziniai poreikiai. Taip pat daug dėmesio skiriama santykiams ir vietoms, kur daugiausia praleidžiama laiko. Kaip nustatyta materialinė aukštesnio lygio gerovė ir „brangesnis“ laisvalaikis neturi tiesioginės įtakos vaikų socialinei gerove. (Gabhainn, Sixsmith 2005).

Skirtingais tyrimais buvo siekiama nustatyti vaikų skurdą, vokiečių tyrimai ryškiausiai apibrėžė skurdą kaip gyvenimo stiliaus išvadą. Gyvenimo stilius gali būti apibrėžtas atskiro asmens užmojis siekti savo interesų tik tose sąlygose, kuriose šiuo metu yra. Paskutiniuoju metu atlikta labai daug kiekybinių ir kokybinių tyrimų apie vaikų skurdą (Hoelscher, 2003), jų metodai buvo skirtingi, bet buvo prieita išvados, kad materialinė gerovė yra viena svarbiausių vaikų socialinės gerovės komponentų. Kiti svarbūs veiksniai yra mokykla, sveikata, santykiai šeimoje, poilsis ir draugystė.

Išanalizavus tyrimus apie vaikų socialinę gerovę, galima teigti, kad vaiko socialinės gerovės *svarbiausi komponentai yra šeimos ekonominė situacija, vaikų sveikata ir saugumas, mokymasis, emocinė gerovė ir rizikingas elgesys*, bet kartu reikėtų pridėti ir mažiau veikiančius, tačiau įtaką darančius veiksnius tokius, kaip *šeimos narių ir draugų bendravimo kokybė, visuomeninis dalyvavimas ir laisvalaikio aktyvumas*.

Pagal skirtingus šaltinius galima teigti, kad vaikų socialinę gerovę reikia analizuoti pagal 6 komponentus:

1.Materialinė gerovė;

Skurdo lygis Lietuvoje yra pakankamai aukštas (žiūrėti 2 lentelė), todėl labai svarbu padėti vaikams, kurie gyvena ties skurdo riba mokykloje materialiai, t.y. aprūpinti juos maitinimu mokykloje ir namuose, suteikti mokymosi priemonių, drabužių, avalynės ir pan.

Kadangi vaiko socialinės gerovės „pamatai“ yra fiziologiniai poreikiai, todėl būtina nuo jų ir gerinimo ir pradėti gerinti vaikų socialinę gerovę, nes remiantis Maslow teorija, žinoma, kad jeigu nebus patenkinti fiziologiniai poreikiai tai vaikas negalės patenkinti ir kitų poreikių tokių kaip: saugumas, priklausymas, meilės ir pagarbos, savirealizacijos.

2 lentelė

Skurdo rizikos lygis Lietuvoje

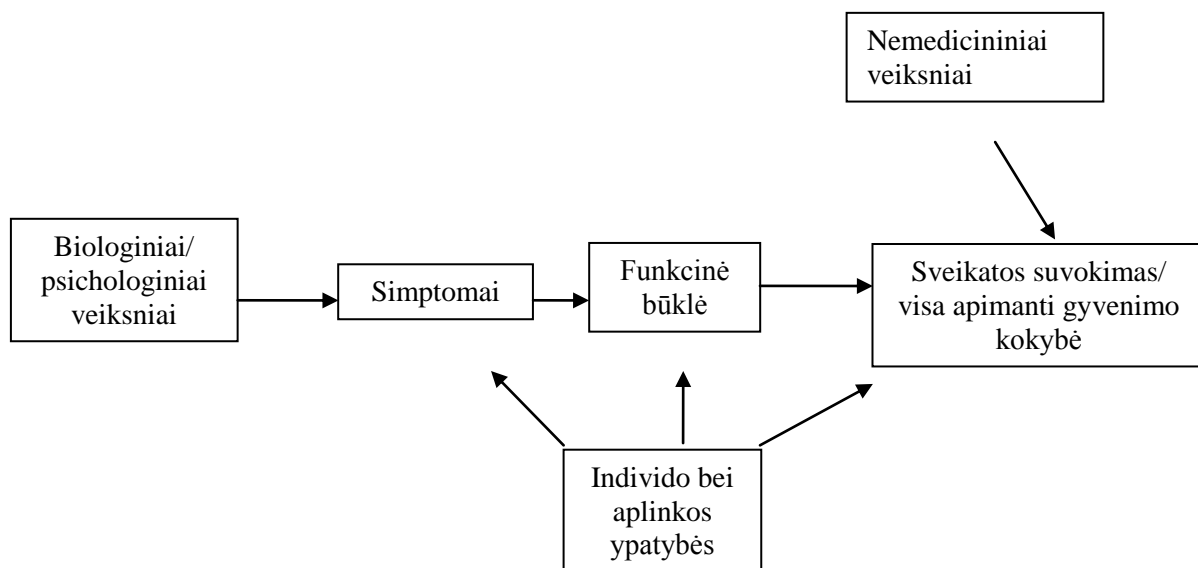
Skurdo rizikos lygis . Požymiai: amžius, statistiniai rodikliai (%) ir metai								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Iš viso pagal amžių								
Skurdo rizikos lygis	20,5	20,0	19,1	20,0	20,6	20,2	19,2	18,6
Skurdo rizikos lygis iki socialinių išmokų, išskyrus pensijas	26,1	26,6	25,5	27,2	29,4	31,8	30,2	28,4
Vaikai (0–17 metų amžiaus)								
Skurdo rizikos lygis	27,2	25,1	22,1	22,8	23,7	23,3	25,2	20,8
Skurdo rizikos lygis iki socialinių išmokų, išskyrus pensijas	33,9	32,4	29,2	32,5	37,3	43,6	40,2	35,3
18–24 metų amžiaus asmenys								
Skurdo rizikos lygis	20,9	17,5	15,5	17,8	17,8	22,7	24,2	20,2
Skurdo rizikos lygis iki socialinių išmokų, išskyrus pensijas	26,9	23,6	22,5	24,0	24,5	35,5	37,9	31,1
25–49 metų amžiaus asmenys								
Skurdo rizikos lygis	19,0	17,6	14,9	14,7	17,6	20,9	19,7	16,9
Skurdo rizikos lygis iki socialinių išmokų, išskyrus pensijas	23,5	23,2	20,7	21,9	26,0	33,0	30,9	26,8
50–64 metų amžiaus asmenys								
Skurdo rizikos lygis	17,9	18,3	17,2	20,4	21,0	22,8	18,7	18,6
Skurdo rizikos lygis iki socialinių išmokų, išskyrus pensijas	26,2	28,9	26,1	29,5	31,1	30,9	31,5	28,7

(Lietuvos statistiko departamentas, 2012)

2. Sveikata ir saugumas;

Sveikata- tai žmogaus visapusė fizinė, dvasinė ir socialinė gerovė, o ne tik ligų ar negalavimų nebuvimas. Sveikatą įtakoja daugelis komponentų: žmonių aplinka, šeimos padėtis ir dar daugelis kitų dalykų nuo kurių priklauso mūsų sveikatos būseną (žiūrėti 1 pav.). Aplinkos įtaka sveikatai sudaro apie 20 % (užterštas oras, vanduo, prastos šeimos gyvenimo sąlygos, menkos pajamos ir kt). Tačiau didžiausią poveikį sveikatai turi žmogaus gyvenimo būdas ir jo pastangos gyventi sveikai ir tai sudaro net 50%. (Jociute, Krupskienė, Sabaliauskienė, Paulauskienė, 2008). Sveikata yra vienas svarbiausių laimės komponentų ir viena didžiausių gyvenimo vertybių. Kiekvienas žmogus turi teisę būti sveikas ir turi mokėti sveikatą išsaugoti kuo ilgiau. Todėl sveikata yra vienas svarbiausių kasdienio gyvenimo tikslų. Ji apima socialinius, asmeninius išteklius ir fizines galimybes.

Daugelį sveikatos problemų daug efektyviau galima spręsti ankstyvojoje stadijoje. Todėl svarbu analizuoti vaikų sveikatos būklę, siekiant užtikrinti gerą sveikatą ir laiku imtis atitinkamų priemonių.

1 pav. Vaiko sveikatos suvokimą įtakojantys veiksniai

Vaiko gyvenimą ir jo pilnatvę lemia daugelis veiksnių. Svarbiausia jų yra sveikata, materialinė gerovė, kuri sudaro visas sąlygas patenkinti būtinus gyvenimo poreikius ir užtikrinti sveikatą, paslaugas ir santykius su aplinka, kuri turi įtakos sveikatai. Pagal Vaitkienę, Makari, Zaborską (2007) vaiko sveikata – tai vaiko gebėjimas normaliai fiziškai ir protiškaai vystytis bei dalyvauti visaverčiame gyvenime.

Vaikai visame pasaulyje patiria rimtą pavojų sveikatai nuo aplinkos poveikio. O rizikos veiksniai dažniausiai veikia kartu ir jų poveikis dar daugiau sustiprėja dėl neigiamų ekonominių ir socialinių sąlygų, ypač konfliktų, skurdo ir prastos mitybos (WHO regional office for Europe, 2010).

Vaikų populiacija socialiniu požiūriu yra ypač pažeidžiama. Bedarbystė, menkas tėvų išsilavinimas bei prastai apmokamas darbas, nepatenkinama psichologinė šeimos atmosfera lemia prastesnę vaikų sveikatos potencialą ir gyvenimo įgūdžius. Daugelio pasaulio ir šalies mokslinių tyrimų rodo, kad iš žemesnio socialinio sluoksnio kilusių vaikų sergamumo bei gyvensenos rodikliai yra prastesni, jiems reikia tenkintis žemesnės kokybės priežiūra.

Šeimos įtaka vaiko sveikatai yra neginčijama, ji prasideda anksčiausiai ir yra nuolatinė. Vaiko sveikatos problemų sėkmingas sprendimas taip pat priklauso nuo darnaus šeimos bei ugdymo įstaigų bendradarbiavimo ir neatsiejamas nuo socialinės paramos.

3. Mokymasis

Nesėkmingo mokinių mokymosi teorinius ir empirinius aspektus nagrinėjo Barkauskaitė, Indrašienė, Gaigalienė, Rimkevičienė, Vasiliauskas (2004), mokyklos nelankymo problema taip pat domėjosi Dereškevičius, Rimkevičienė, Targamadžė (2000). Antramečiavimą tyrė

Rimkevičienė (2000, 2001), nenorą mokytis, kaip socialinę priežastį, tyrė Rupšienė (2006), mokymosi motyvaciją analizavo Barkauskaitė (2001), Rupšienė (1995). Pagal Suboč (2007) mokymosi nesėkmėms didelę įtaką turi mokinio individualumas: charakterio bruožai, tokie kaip darbštumas, darbingumas, valios turėjimas, agresyvumas. Autorė teigia, jog hiperaktyvūs ir nerimastingi vaikai, nepaisant turimų aukštų intelektualinių gabumų, dažniau patiria mokymosi nesėkmes, ir nelanko mokyklos. Barkauskaitė, Rodzevičiūtė (2004) išsiaiškino mokyklos nelankymo priežastis pagal mokytojus ir mokinius (žr. 3 lentelė).

3 lentelė

Barkauskaitės ir Rodzevičiūtės (2004) išskirtos mokyklos nelankymo priežastys pagal mokytojus ir mokinius:

Mokyklos nelankymo priežastys	
Mokytojų požiūriu	Mokinių požiūriu
Asociali šeima	Nesiseka
Mokymosi motyvacijos stoka	Neįdomios pamokos
Tingėjimas	Niekas nepadeda
Moksleivio piktybinis elgesys	Per sunku
Pamokų nelankymas	Neleidžia tėvai
Kontrolės stoka	Nemėgsta klasės ir mokyklos mokinių

Pielikienė (2007) išskyrė 4 mokyklos nelankymo priežasčių sritis:

1.*Vaikas*. Priežastys susijusios su vaiko asmenybe: nenoras mokytis, paauglystės krizė, bendraamžių grupės įtaka, sveikatos sutrikimai, motyvacijos stoka.

2.*Šeima*. Tėvų nesidomėjimas vaiko ugdymu, tėvų autoriteto vaikui stoka, priežiūros stoka ir tėvų abejingumas.

3.*Visuomenė*. Socialinės krizės, bedarbystė, nestabili ekonominė padėtis, tradicijų atsisakymas.

4.*Mokykla*. Prastas mikroklimatas mokykloje, nepagarba mokini asmenybei, sunki mokymo programa.

Galima teigti, kad mokyklos nelankymui sąlygas gali sudaryti trys pagrindinės priežastys susijusios su mokinio asmenybe, artimiausia aplinka arba su mokykla kaip institucija.

Mokyklose dažnai pervertinama žinių kiekybė ir pažymiai, mokymo turinys neatitinka vaikų poreikių, o bendravimas sutrikęs. Visa tai blogai veikia moksleivius ir slopina jų pastangas mokytis.

Šiltas mokyklos mikroklimatas – geri moksleivių tarpusavio santykiai, saugumas, psichologinis palaikymas, geri visuomenės narių santykiai ir pan. Šiltas mokyklos mikroklimatas palankiai veikia moksleivių mokymosi motyvaciją. „Šaltas“ mikroklimatas, lydymas ne tiek

fizinio, kiek psichologinio nesaugumo, konfliktų, abejingumo, lankstumo ir savitarpio supratimo stokos, kelia moksleivių neigiamas emocijas ir yra nenoro mokytis formavimosi prielaida.

4. Santykiai su šeima ir bendraamžiais;

Svarbiausi veiksniai lemiantys vaiko elgseną mokykloje yra *socialinė aplinka, vaiko šeima* ir jo paties kaip žmogaus *psichologinės savybės ir mokykla*, kaip ugdymo institucija. Pamokų nelankymas gali turėti daug priežasčių: mokymosi motyvacijos nebuvimas, tinkamų mokymosi formų trūkumas, nepakankamas specialistų dėmesys vaiko asmenybei, jo problemoms, per sudėtinga mokymosi programa, santykiai su bendraamžiais ir kt.

Apie bendradarbiavimą mokyklos bendruomenės narių yra daug rašoma, tačiau didesnė dalis tėvų, vis dar nelinkę palaikyti glaudžių santykių su mokytojais, o mokytojai nelinkę pasidalyti vaikų ugdymo patirtimi, geriau pažinti savo ugdytiniu, kartu su tėvais ieškoti ugdymo problemų sprendimo būdų. Trūksta pasitikėjimo ir supratimo. O tėvų nepasitikėjimą lengvai perima vaikai. Tėvų neigiamas nusistatymas mokyklos ir mokytojų atžvilgiu persiduoda jų vaikams.

Kuo intensyviau bendraujama *bendraamžių grupėje*, tuo dažnesni asocialūs poelgiai, ir tai neleidžia pastebėti pozityvių bendravimo aspektų socializacijai ir socialiniams įgūdžiams. Be to, ne visada elgesio nukrypimai yra susiję su dalyvavimu bendraamžių grupėje. Bendraamžių grupė. Turi tam tikra poveikį formuojantis kai kurioms asocialaus elgesio formoms, tačiau svarbūs ir kiti socialiniai bei asmeniniai veiksniai. Labai svarbūs yra ne tik vaiko, bet ir paauglio santykiai šeimoje. Kuo santykiai su tėvais blogesni, tuo paauglį lengviau paveikia bendraamžiai (Žukauskienė, 2007)

Paauglių socialines problemas mokykloje reikėtų spręsti bendradarbiaujant šeimai, mokytojams ir mokiniams, t.y. mokyklos bendruomenei. Mokyklos veikla grindžiama visų bendruomenės narių bendradarbiavimu ir bendravimu.

Daugeliui mokinių atrodo, kad suaugusiems, ir mokytojams, jie iš tikrųjų nerūpi. Mokytojų jie nelaiko draugais. Jeigu norima, kad mokiniai augtų visuomeniškai aktyviais piliečiais, mokykloje turėtų būti veikiama pagal demokratinius principus. Mokytojų santykiai su kolegomis, mokinių su bendramoksliais ir mokytojų bei mokinių santykiai turi būti grindžiami abipuse pagarba ir tolerancija. Visi bendruomenės nariai turi prisidėti prie mokyklos aplinkos gerinimo, o tai labai įtakoja socialinis pedagogas.

Mokykloje vaikas gali gauti didžiulį impulsą savikūrai, kuri lems viso jo tolesnio gyvenimo sėkmę. Bet gali būti ir atvirkščiai: nuolat patirdamas nesėkmes, išgyvenimas dėl blogų pažymių ir konfliktiškų santykių su mokytojais, moksleivis gali psichologiškai nuo jos atitolti, prarasti norą mokytis.

Šeima – reikšmingiausia mikroaplinka, kurioje formuojasi asmenybės pagrindai, kur atliekamos svarbiausios funkcijos: ugdomoji, rekreacinė (fizinė, materialinė, moralinė, psichologinė, savitarpio pagalbos, laisvalaikio organizavimo), komunikacinė ir kt. (Leliūgienė, 1997)

Asmeniniai ir socialiniai įgūdžiai veikia kaip apsauginiai veiksniai, mažinantys tokias problemas kaip alkoholio, narkotinių medžiagų vartojimas, ankstyvi lytiniai santykiai, netinkama adaptacija bei elgesio/emocinės problemos (Bulotaitė, Gudžinskienė, 2004). Bendrauti tenka kiekvienam ir kasdien, todėl tinkamas bendravimas su tinkamais asmenimis gerina ne tik kasdienį buvimą, bet ir lemia ateitį.

Prasti mokinių bendravimo įgūdžiai turi įtakos kitoms mokinių problemoms. Mokiniai nemokantys tinkamai bendrauti dažnai turi sunkumų mokykloje, nesusiranda draugų, neįsitraukia į grupinę veiklą, patiria mokymosi sunkumų (Murray ir Greenberg, 2000). Pozityvių santykių klasėse skatinimas gali pagerinti mokinių socialinį įsitraukimą, adaptaciją, akademinis pasiekimus, psichinę sveikatą. Sėkmingas bendravimas ir geri santykiai su bendraklasiais turi reikšmingos įtakos mokinių gyvenimo kokybei.

5. Emocinė gerovė ir rizikingas elgesys

Bagdono, Kairio, Liniauskaitės, Pakalniškienės (2013) teigimu psichologinė/subjektyvi/emocinė gerovė, laimė arba laimingas gyvenimas yra daugiamatis, daugiaaspektis ir daugiaveiksnis reiškinys. Visi tie matmenys ar aspektai sudaro vieną nedalomą vietą. Tačiau psichologijoje, taip pat ir naujausioje jos tradicijoje – pozityviojoje psichologijoje, mėginama užčiuopti esminį matmenį ar aspektą, kuris tampa ir aiškinamuoju principu, ir psichologinės gerovės empirinio tyrimo metodologiniu pagrindu.

Povilaičio, Valiukevičiūtė (2006) teigimu, vaikų linija – tai pagalbos tarnyba vaikams ir paaugliams. Psichologas supažindina su mokyklose vyraujančiomis psichologinėmis patyčiomis ir smurtu, kuris sukelia emocinį nepasitenkinimą. Mokyklose esančios patyčios - tai įvairus elgesys, kai vaikai žemina, skaudina vieni kitus. Besityčiojančiu asmeniu gali tapti bet kuris vaikas, nesvarbu, koks būtų jo amžius, lytis, ar fizinė jėga. Vaikai, kurie tyčiojasi iš kitų, gali būti ir neturtingi, ir pasiturintys, gali būti ir vyresni, ir jaunesni, gali būti ir stiprūs, ir silpni, nes ne visuomet tyčiojasi tik labai stiprūs vaikai. Patyčios mokykloje nėra naujiena ir jos plitimų formų taip pat yra atsiradę daug. Patyčių paplitimas mokyklose - tai vienas pagrindinių emocinės gerovės rodiklių.

Umbrasienės, Narkauskaitės (2010) teigimu *rizikingas elgesys* – alkoholio, tabako, narkotikų vartojimas, ankstyvi lytiniai santykiai. Jis neretai prasideda labai jauname amžiuje, o susiformuoja paaugliams ir dvidešimtmečiams. Vaikų rizikingas elgesys, ypač kai jis susijęs su smurtu bei priklausomybėmis, dažniausiai yra socialinio deficito išraiška. Dėl socialinio

apleistumo jaunuoliai nesugeba adekvačiai reaguoti į konfliktines situacijas, neretai dėl vienokių ar kitokių charakterio savybių nesugeba pritapti mokykloje ar kitose grupėse, nesutaria su tėvais, dažnai turi susidarę labai neigiamą įvaizdį. Nepalankios vaikų gyvenimo sąlygos tokios, kaip vieno tėvo neturėjimas, gyvenimas atskirai nuo biologinių tėvų, žemas tėvų išsilavinimas, žema tėvų profesinė padėtis, koreliuoja su įsitraukimu į rizikingą elgesį. Minėtų autorių teigimu asmenys, kurie tėvų elgesį suvokė kaip atstumiantį ir jautė emocinės šilumos trūkumą, turėjo daugiau emocinių problemų, buvo labiau linkę į agresyvumą ir rizikingą elgesį nei tie, kurie sulaukdavo didesnio tėvų palaikymo. Tėvų pavyzdinis elgesys, moralinių vertybių ir normų ugdymas, šiltas ir glaudus emocinis ryšys tarp šeimos narių, nuoseklus auklėjimas, aiškių taisyklių ir ribų nustatymas, nepalankių šeimos sąlygų mažinimas gali stabdyti vaikų nusikalstamo elgesio formavimąsi. Svarbu, kad mokykloje tokie mokiniai sulauktų kuo daugiau teigiamų vertinimų, paskatinimų, būtų įtraukiami į jiems reikšmingas veiklos sritis, dažniau būtų pastebimos ne tik neigiamos, bet ir teigiamos jų savybės. Kiekvienam vaikui labai svarbu tiek šeimoje, tiek mokykloje jaustis reikalingam ir svarbiam.

6. Visuomeninis dalyvavimas ir laisvalaikio praleidimas

Rajeckas (2004) akcentuoja dalyvavimo pilietinėje –visuomeninėje veiklos svarbą jaunam žmogui, pabrėždamas laisvanoriškumą, savaveiksmiškumą, glaudų ryšį su gyvenimu, artimiausia aplinka, kolektyviškumą, nes veikdamas ir organizuodamas kitus, jaunas žmogus pats keičiasi ir auklėjasi. Aktyvus pilietis išugdomas tik tuomet, kai jaunimas gali pamatyti savo asmeninių pastangų rezultatus. Tik pasinerdamas į visiems atvirą be jokios diskriminacijos visuomeninę veiklą, jaunimas gali padėti kurti solidarumą tinkamai suvokiančią gyvybingų piliečių visuomenę (Europos Komisijos baltoji knyga, 2004).

Vaiko dalyvavimas stiprina jo pozityvų tikėjimą savo galimybėmis, praplečia jo supratimą apie ugdymo procesą. 2011 m. įsigaliojusiam Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos apraše (2011 m. balandžio 11 d. nr. V-579) teigiama, kad vaikui turi būti suteikiama galimybė būti išklaustam tiesiogiai arba per savo tėvus (globėjus, rūpintojus) įstatymų nustatyta tvarka. Komandos dalyviams reikia stengtis, kad vaikas jaustųsi saugus dalyvaudamas kartu su suaugusiais aptariant jo problemas, išsiaiškinant, kas jam sekasi ir kokių mokymosi sunkumų jis patiria. Ypač svarbu, kad vaikas papasakotų kokiais būdais jam lengviausia išmokti, įsiminti. Dalyviai turi rūpintis vaiku, elgtis pagarbiai ir atsakingai, patarti kaip jis mokydamasis gali panaudoti savo privalumus. Į vaiko nuomonę, jeigu ji neprieštarauja jo interesams, privalu atsižvelgti. Imantis bet kokių su vaiku susijusių veiksmų, svarbiausia – vaiko interesai (Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašas 2011 m. balandžio 11 d. Nr. V-579)

Blaževičiaus (2006) teigimu, laisvalaikiu laikytinas laikas, kuris lieka nuo gamybinio darbo, fiziologinių poreikių tenkinimo ir būtinosios dabartinės veiklos, mokymosi. Laisvalaikį žmogus sunaudoja pagal savo individualias galimybes ir poreikius. Kaip ir visas laikas, jis turi savo trukmę ir yra nesugrąžinamas. Tai sąlygiškai savarankiška visuomeninio gyvenimo sfera, turinti savo specifinę paskirtį, funkcijas ir tikslus. Laisvalaikio organizavimas yra viena iš valstybės funkcijų.

Papildomasis ugdymas – tai sudedamoji švietimo sistemos dalis, skirta atskleisti vaikų ir jaunimo gebėjimus bei polinkius, plėtoti saviraišką, kūrybiškumą, turiningai praleisti laisvalaikį, įgyvendinti socializaciją ir nusikalstamumo prevenciją. Įvairiapusėje papildomojo ugdymo veikloje mokiniai turi galimybę praktiškai pritaikyti per pamokas įgytas žinias, bendrauti ne tik su bendraamžiais, bet ir su suaugusiais, interiorizuoti dvasines vertybes. Taigi neabejojama neformalaus švietimo reikalingumu ir reikšmingumu papildant formalųjį ugdymą. Papildomojo ugdymo sėkmė (ypač pradžios mokykloje) dažnai priklauso nuo gražių mokytojo ir mokinių tarpusavio santykių, gero psichologinio klimato klasėje, mokykloje. Esant šioms sąlygoms mokiniai greičiau susitelkia, jaučia didesnę bendruomeninę atsakomybę, yra laisvesni ir kūrybingesni, drąsesni ir drausmingesni (Makarskaitė, 2002)

Laisvalaikis yra tas laikas, kurį žmogus praleidžia pagal savo norus, pomėgius, kurio metu jis gali nuo savęs nusimesti rūpesčių našta, atsikratyti prastos nuotaikos, nuobodulio, pamiršti mokymąsi, t.y. jį gali leisti taip, kaip iš mažens tėvų, o vėliau, mokytojų yra pratinamas. Remdamiesi įvairiais informacijos šaltiniais, tyrimų rezultatais, matome, kad mokiniai savo laisvalaikį panaudoja pozityviems ir negatyviems planams įgyvendinti. Pozityvus laisvalaikis padeda mokinio asmenybei doroviškai tobulėti, sudaro sąlygas kūrybinėms galioms, iniciatyvai plėtotis, kaupti bendravimo kultūrą, praktiškai taikyti pamokose įgytas žinias (Dapkienė, 2002)

1.2. Subjektyvi gerovė kaip vienas iš vaikų socialinio edukacinio ugdymo kintamųjų

Paauglių subjektyvią gerovę sudaro 3 kategorijų kintamieji (žr. 4 lentelė). Mokslinėje literatūroje pažymima, kad paaugliams ypatingai yra svarbu santykiai su mokykla, tarpasmeniniai santykiai bei vidinės paauglio nuostatos į pasaulį. Kiekvieną sritį sudaro keletas kintamųjų, kurie gali būti naudojami tiriant bei stengiantis geriau suprasti paauglius. Kintamieji yra: struktūrinė popamokinė veikla; teigiamas afektas; neigiamas afektas; paauglių sveikatos skatinimas; aplinkos apžvalga; pasitenkinimas mokykla; socialinis stresas; santykiai su tėvais; gyvenimo prasmė; laimėjimai; altruizmas; savigarba; laimė; depresija; akademiniai siekiai; santykiai su bendraamžiais; visuomenės pritarimas; mokykliniai pasiekimai; požiūris į mokymąsi. Negalima išskirti paties reikšmingiausio kintamojo, nes visi yra tarpusavyje susiję ir savaip svarbūs. Pavyzdžiui, geri mokykliniai pasiekimai gali tiesiogiai veikti požiūrį į mokymąsi ir laimėjimais. Taip pat sėkmė mokykloje turi įtakos santykiams su tėvais bei bendraamžiais, o santykių kokybiškumas tiesiogiai veikia depresijos lygį mažėjimą.

4 lentelė

Vaikų subjektyvią gerovę įtakoiantys kintamieji

Kintamieji susiję su:		
Mokykla	Tarpasmeniniais santykiais	Vidinėmis nuostatomis
Struktūrinė popamokinė veikla	Santykiai su bendraamžiais	Požiūris į mokymąsi
Mokykliniai pasiekimai	Visuomenės pritarimas	Depresija
Akademiniai siekiai	Santykiai su tėvais	Laimė
Pasitenkinimas mokykla	Socialinis stresas	Savigarba
	Paauglių sveikatos skatinimas	Altruizmas
		Gyvenimo prasmė
		Laimėjimai
		Teigiamas afektas
		Aplinkos apžvalga
	Neigiamas afektas.	

Subjektyvūs subjektyvios gerovės veiksniai:

- ♣ *Kognityvinio veiksnio įtaka* – mintys apie teigiamus įvykius gali pagerinti savijautą, tačiau efektas priklauso nuo to, kada įvyko teigiamas išgyvenimas. Nes iš dabartyje esantys teigiami įvykiai veikia kaip dabartinės gerovės pastiprinimas, o prisiminus tolimus gerus įvykius veikia kontrastingai dabarties situacijai ir kelia neigiamas emocijas.
- ♣ *Socialinis lyginimas* – kai asmenys lygina savo gyvenimo kokybę su kitais asmenimis.

Paprastai žmonės lygina save su aukščiau esančiais, tačiau žmonės su žemu savęs vertinimu vadovaujasi lygindami save su žemiau savęs esančiais. Taip pat tyrimų rezultatuose dažnai nurodoma, kad esant toms pačioms socioekonominėms situacijoms subjektyvi gerovė gali ryškiai skirtis.

- ▲ *Adaptacija* – situacijai pasikeitus į neigiamą pusę, individas pertvarko savo gyvenimą ir kitaip pradeda žiūrėti į situaciją. Be abejo, šis procesas gali užtrukti ilgai, ir tai sąlygoja depresiją, pasikeitusius valgymo, lytinių santykių ir kitus įpročius. Ir ne visada adaptacija įvyksta visiškai, kartais ji yra tiesiog nuslopinama vienkartiniais malonumų šaltiniais.

Objektyvūs subjektyvios gerovės veiksniai.

Sveikata ir subjektyvi gerovė – kuo geresnė sveikata, tuo aukštesnė subjektyvi gerovė. Tačiau subjektyvi sveikata skiriasi nuo fizinės sveikatos. Ir būtina pažymėti, kad subjektyvi sveikata priklauso nuo kognityvinio veiksnio: požiūrio į gyvenimą ir save.

Socialiniai santykiai turi labai didelę įtaką laimės pojūčiui. Svarbiausia subjektyviai gerovei yra santykių kokybė, o ne kiekybė. Džiaugsmo išgyvenimas jauniems asmenims susijęs su įsimylėjimo būseną ir laiko praleidimu su draugais. Asmenims malonu jausti, kad yra mylimi savo tėvų, draugų ir pažįstamų. Skirtingais amžiaus tarpsniais skiriasi socialinių santykių reikšmingumas, bet visada jis yra vienas svarbiausių veiksnių subjektyviai gerovei. Taip pat socialiniai santykiai turi įtakos visiems kitiems subjektyvios gerovės komponentams.

Draugystė ir subjektyvi gerovė. Socialiniai santykiai teikia 3 rūšių pasitenkinimą: instrumentinis apdovanojimas, emocinis palaikymas ir draugystė. Kad asmuo išvengtų vienatvės jam reikia artimų santykių mažiausiai su vienu žmogumi ir socialinių kontaktų tinklo. Kai individas kam nors patinka, didėja jo savivertė.

Aplinkos įtaka subjektyviai gerovei. *Aplinka* yra objektyvus subjektyvią gerovę lemiantis veiksnys. Prie objektyvių aplinkos faktorių skiriami: fizinė aplinka, darbas, laisvalaikis, amžius, finansinė padėtis, išsilavinimas ir kiti demografiniai kintamieji.

Fizinės aplinkos įtaka. Kaip tyrimai nurodo, kai šviečia saulė, pasitenkinimas gyvenimu gerėja, palyginus su tuo tarpsniu kai lyja. Išorinių veiksnių sukelta emocinė būseną veikia bendrąja žmogaus subjektyvią gerovę.

Laisvalaikis ir subjektyvi gerovė. Laisvalaikis turi įtakos visiems subjektyvios gerovės komponentams, ypačiai teigiamoms emocijoms, psichinei ir fizinei sveikatai. Esminis laisvalaikio privalumas yra tai, kad jis sukelia teigiamas emocijas. Žmonės, kurių laisvalaikio praleidimas susijęs su bendravimu, yra laimingesni už tuos, kurie pasirenka kitokias laisvalaikio leidimo formas.

Dėl *finansinės padėties* įtakos subjektyviai gerovei nėra atlikta pakankamai reikšmingų tyrimų, nes būna labai laimingų neturtingų žmonių ir nuolat nepatenkintų milijonierių.

Kultūros įtaka subjektyviai gerovei. Laimės pojūtis skirtingai interpretuojamas individualizmo ir kolektyvizmo kultūrose. Individualizmo kultūroje žmogaus laimė siejama su jo asmeniniais pasiekimais, nepriklausomai nuo aplinkinių padėties. Kolektyvizmo kultūroje žmogus yra laimingas, kai visa visuomenė yra patenkinta.

Tačiau atlikti tyrimai rodo, kad paaugliams yra nemažas prioritetas jų *pačių ir kitų laimingumas*. Teigiama, kad kolektyvizmas nebūtinai turi užgniaužti individualumą, o asmeninės laimės ieškojimas nereiškia, kad nesirūpinama visuomenine gerove bei asmeninis hedonizmas (malonumų ieškojimas) nenustelbia altruistinių paskatų savo artimui. (Francis, Rolph, Robbins, 2010).

Pasitikėjimas ir subjektyvi gerovė. Subjektyvi gerovė tiesiogiai priklauso nuo pasitikėjimo žmonėmis. Asmenys, kurie mano, jog gyvena pasitikėjimo vertoje aplinkoje, subjektyvios gerovės lygis yra aukštesnis. Pasitikėjimo pagrindas yra teigiama patirtis, kuri užtvirtinama besitęsiančiais ryšiais. O kaip jau minėta šiame darbe, artimi ryšiai su kitais asmenimis turi tiesioginį poveikį subjektyviai gerovei.

Galima teigti, kad asmens subjektyvi gerovė yra pasitenkinimo savo gyvenimu būseną, kurią lydi teigiamos emocijos ir žemas neigiamų emocijų lygis.

6. Elgesys ir rizikos.

Gaunamas nemokamas maitinimas sulaiko kai kuriuos mokinius bent kelioms pamokoms mokykloje. O sėkmingas mokinių pavežėjimo į mokyklas organizavimas suteikia lygias galimybes siekiant išsilavinimo ir mažina socialinę atskirtį tarp mokinių.

Pasak Bradshaw, Hoelscher, Richardson (2006), socialinę gerovę sudaro materialinė gerovė, sveikata ir saugumas, mokymasis, vaikų santykiai su kitais, subjektyvi gerovė (laimė) bei elgesys ir gyvenimo būdas (žiūrėti 5 lentelė).

Socialinės gerovės sudedamosios dalys
(Sudaryta autoriaus pagal Bradshaw, Hoelscher, Richardson (2006))

Kategorija	Subkategorija	Veiksny
Materialinė gerovė	Vaiko skurdžios pajamos	Vaiko šeimos pajamos neviršija skurdo ribos
	Nepriteklius	Mažas šeimos turtas
		Mokymosi reikmenų trūkumas
		Kultūrinis trūkumas
Bedarbystė	Šeimoje, kurioje auga vaikas, nėra dirbančio suaugusiojo.	
Sveikata ir saugumas	Sveikata gimus	Kūdikių mirtingumas
		Žemas gimimo svoris
	Skiepijimas	Tymai
		Difterija
		Poliomielitas
Vaikų mirtingumas	Tyčinės ir netyčinės vaikų mirtys	
Mokymasis	Mokymosi pasiekimai	Skaitymas
		Skaičiavimas
		Gamtos mokslai
	Mokymasis būdas	Dieninis ar neakivaizdinis mokymasis (16-19m)
Mokymosi aspiracijos	Jauni žmonės nesimokantys, dirbantys	
	Jauni žmonės siekia tik ne kvalifikuoto darbo	
Vaikų santykiai su kitais	Šeimos struktūra	Vaikai iš šeimų, kuriuose tik vienas iš tėvų.
		Vaikai augantys įtėvių šeimose
	Santykiai šeimoje	Valgymas visiems kartu.
		Laikas, skirtas tik kalbėjimui su tėvais
Santykiai su bendraamžiais	Vaikai turi bendraamžių su kuriais sutaria ir kurie gali padėti.	
Subjektyvi gerovė (laimė)	Sveikata	Kaip patys apibūdina savo sveikatą
	Asmeninė gerovė	Jaunuoliai labai patenkinti savo gyvenimu
		Jaunuoliai save laikantys pralaimėtojai
		Jaunuoliai, kuria jaučiasi nepatogiai kaip ne savo vietoje
		Jaunuoliai, kurie jaučiasi vieniši
Mokymosi gerovė	Jaunuoliai, kurie mėgsta mokyklą	
Elgesys ir gyvenimo būdas	Rizikingas elgesys	Rūkymas
		Girtuokliavimas
		Kanapių vartojimas
		Ankstyvas nėštumas
		Ankstyvi lytiniai santykiai (jaunesnių kaip 15m.)
		Prezervatyvų naudojimas
	Patirtas smurtas	Fizinis
		Patyčios
	Sveika gyvensena	Vaisių valgymas kasdien
		Pusryčių valgymas kasdien
		Fizinis aktyvumas
		Viršsvoris

Įvairiuose šaltiniuose akcentuojama, kad pirmieji, kas rūpinasi vaiku yra tėvai, tačiau vaikui augant kinta jo vaidmuo dėl socialinės gerovės. Augant vaikui kinta ir mokyklos vaidmuo jo gyvenime, taip mokykla tampa vienu didžiausiu faktoriumi susijusiu su tuometine vaiko socialine gerove, bet kartu įtakojanti ir tolimesnį vaiko gyvenimą ir ateities perspektyvas, todėl mokyklos vaidmuo, pedagogų, socialinių pedagogų, mokyklos administracijos ir kitų mokykloje dirbančių asmenų elgesys su vaikais yra itin svarbus faktorius vaikų socialinei gerovei. Pedagogams ir socialiniams pedagogams labai svarbu kurti šiltą mikroklimatą mokyklose, kad vaikai galėtų jaustis jose saugūs, laukiami ir taip galėtų sėkmingai mokytis, psichologiškai gerai jaustis ir išugdyti save į pilnavertį visuomenės dalyvį, tikrą asmenybę.

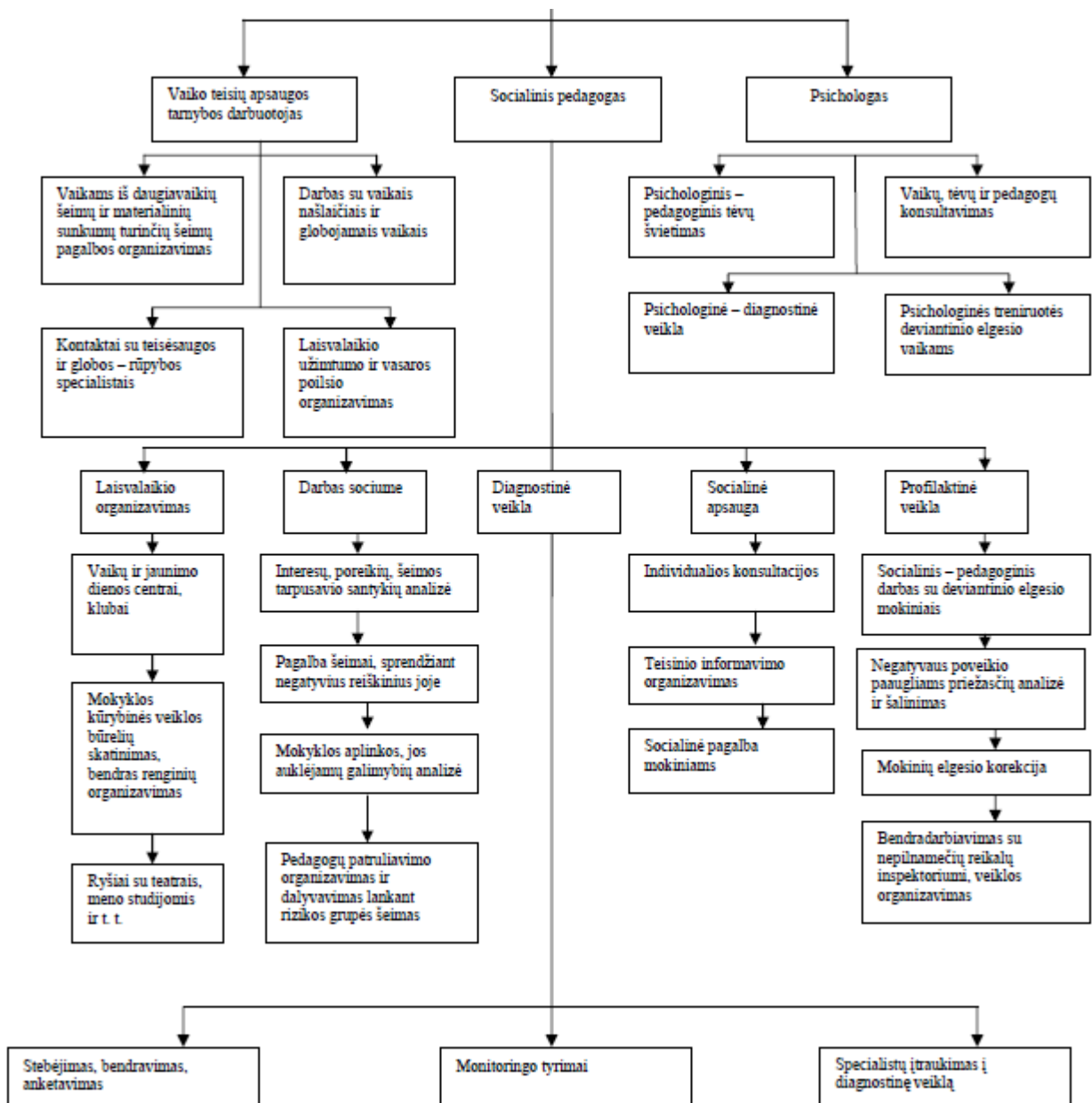
2. SOCIALINIO PEDAGOGO VEIKLOS FUNKCIJŲ TEORINIS MODELIS

2.1. Socialinio pedagogo veiklos sritys

Socialiniai pedagogai siekdami ugdyti vaikų socialinius ir pilietinius sugebėjimus, socialinę atsakomybę, socialinę atsparumą, socialinę savikontrolę, skatina juos aktyviai dalyvauti vaikų ir jaunimo organizacijų veikloje, įtraukiant į aktyvią pilietinę veiklą, projektų kūrimą bei realizavimą. Švietimo ir ugdymo institucijų vadovai jau yra pastebėję, kad socialinių pedagogų dėka gerėja mokyklos ryšys su kitomis regiono socialinėmis institucijomis, mokyklose atsiranda žmogus, teikiantis prioritetą socialinėms vaikų problemoms. Pastebimai pagerėjęs mokyklos ryšys su tėvais, vaikais bei paaugliais besirūpinančiomis institucijomis, gerėja prevencinis darbas su rizikos grupės vaikais, moksleivių saugumas ir pamokų lankomumas. Socialiniai pedagogai sumaniai naudojami projektinio darbo metodu, todėl ženkliai pagerėja institucijų dalyvavimas projektuose. Kultūrinio gyvenimo pagyvinimas gali būti vienas iš prevencinių būdų, siekiant sėkmingos vaikų ir paauglių socializacijos.

Pagrindinis socialinio pedagogo uždavinys – pagelbėti mokiniui, vaikui, kai kokios nors (socialinės, psichologinės, ekonominės, kultūrinės) kliūtys trukdo jam panaudoti savo galimybes, siekiant reikiamo išsilavinimo, išsiauklėjimo. Į pagalbą socialinis pedagogas pasitelkia patį vaiką, jo šeimą, mokyklą, bendruomenę. Tam, kad pagalba būtų kaip galima veiksmingesnė, socialiniam pedagogui būtina išmanyti ugdymo teoriją, šeimos raidos dinamiką, žinoti apie visuomeninius institutus, namų, mokyklos ir aplinkos tarpusavio santykius (Leliūgienė, 1997).

Kadangi socialinis pedagogas mokyklose dažniausiai būna tik vienas, o vaikų būna pakankamai daug, socialinis pedagogas dažnai fiziškai negeba, o kartais ir trūksta kompetencijų, visų vaiko teisių įgyvendinimui, todėl atsirado poreikis kurti mokyklų socialines – pedagogines komandas, kuriose socialinis pedagogas atlieka daugumą veiklų su vaikais, tačiau bendradarbiauja ir su psichologais ir su tokiomis institucijomis, kai VTAT, siekdamas vaikų socialinės gerovės (žiūrėti 2 pav.).

2 pav. Mokyklos socialinės – pedagoginės komandos veiklos schema

Socialinė – pedagoginė komanda (sud. Barkauskaitė, Lukšienė (2002))

Socialinio pedagogo veikla yra labai aktuali ir netgi būtina šiandieniniame gyvenime. Šiai specialybei yra skiriama vis daugiau dėmesio ir išskiriamos įvairios socialini pedagogui būdingos funkcijos, pagal kurias specialistas gali tinkamai įgyvendinti savo veiklą ir padėti ugdytiniams. Visa socialinio pedagogo veikla atskleidžiama socialinio pedagogo kvalifikaciniuose reikalavimuose ir pareiginėje instrukcijoje (2001), kur pateikiamos pagrindinės funkcijos, kurias turi vykdyti socialinis pedagogas siekdamas vaiko gerovės.

Siekdamas vaiko gerovės ir saugumo socialinis pedagogas vykdo šias funkcijas (LR Socialinio pedagogo kvalifikaciniai reikalavimai ir pareiginė instrukcija 2001):

- 1.Įvertinimo (renka informaciją, analizuoja, daro išvadas);

- 2.Konsultacinę (pataria, padeda, konsultuoja);
- 3.Korekcinę (skatina, įgalina, padeda adaptuotis, aktyvina, mobilizuoja);
- 4.Vadybinę (organizuoja, telkia, planuoja, priima sprendimus ir už juos atsako);
- 5.Šviečiamąją (informuoja, aiškina);
- 6.Koordinacinę (palaiko ryšius, siunčia (perduoda) informaciją);
- 7.Prevenčinę (numato neigiamus reiškinius, poelgius ir padeda jų išvengti);
- 8.Teisinę (atstovauja, gina vaiko interesus);
- 9.Socialinio ugdymo.

Socialinė pedagogika, nagrinėdama socialinius pedagoginius reiškinius, kurie paprastai susiję su pozityviais arba negatyviais reiškiniais, tokias kaip gyventojų išsilavinimas, privalomojo ugdymo įgyvendinimas, mokymosi motyvacija, vaikų ir paauglių pedagoginė priežiūra, institucijų galimybės daryti įtaką vaikų socializacijai, asocialaus elgesio prevencijai, nepilnamečių socialinio gyvenimo raidai, multikultūriškumo raiškai ir kt., savo teiginius grindžia statistiniais, sociologiniais, psichologiniais ir pedagoginiais tyrimo metodais.

Socialinis pedagogas pagal šviečiamąją ir prevencinę funkcijas stengiasi padėti patarimais, paskatinimais, stengiasi numatyti galimą problemą ir užkirsti jai kelia. Svarbu tai, kad socialinis pedagogas skatina patį ugdytinį aktyviai veikti, siekia įtraukti į problemos sprendimo būdus, pats likdamas atokiau.

Analizuojant socialinio pedagogo veiklos funkcijas galima teigti, kad socialinio pedagogo veikla orientuojama į integraciją, adaptaciją, ugdymą pagal socialinio pedagogo surinktą informaciją apie ugdytinio sunkumus švietimo įstaigoje.

Socialinės pedagogikos misija – atvesti asmenį, nuklydusį nuo realybės, į harmoningą savęs pažinimą bei sutarimą su savimi, ugdyti asmenines savybes, gebėjimus, kurie padėtų atsilaikyti prieš gyvenimo negandas, mokyti savarankiškai susidoroti su įvairiomis iškylančiomis problemomis, pasitelkiant šiuolaikišką mąstymą bei naujausias informacines technologijas. (Kozlovas, Firsovas, Grigirjeva, 2004). Socialinis pedagogas turi būti novatoriškas žmogus, siekti asmeninio tobulėjimo, nes jis gali būti naudingas tik tada, kai sąveikauja įvairios asmenybių grupės, plečiamos savitarpio supratimo ribos, aiškinamasi, kas šiuo metu yra svarbu visuomeniniuose ir tarpasmeniniuose santykiuose. Kaip atrodytų socialinio pedagogo veikla gali būti paprasta, nes jis dirba be kitų asmenų sudėliotų ir nuleistų darbo planų, programų. Bet jis visa tai turi susidaryti pats greitai, kokybiškai ir efektyviai reaguodamas į susiklosčiusias socialines sąlygas. Kaip Vaitkevičius (1995) teigia, socialinis pedagogas privalo padėti ugdytiniui geriau pažinti save ir aplinką, orientuotis joje ir pačiam savarankiškai reguliuoti savo

santykius su grupe bei visuomene. Labai svarbu siekti, kad ugdytis, keičiantis socialinėms sąlygoms, sugebėtų priimti naujoves, bet kartu liktų dvasiškai stabilus ir mažiau veiktų išoriniai dirgikliai.

Galima teigti, kad socialinis pedagogas siekia tinkamo asmens funkcionavimo visuomenėje. O socialinė pedagoginė veikla yra kompleksiška, siekianti asmens savarankiškumo ir galutinę sėkmę priklauso ne tik nuo ugdytinio, bet ir nuo socialinio pedagogo individualių savybių, intervencinių ir interakcinių gebėjimų. (Švedaitė, 2005)

Socialinis pedagogas – asmuo, įgijęs socialinio pedagogo arba kompleksinį socialinio darbo bakalauro ir profesinį pedagogo pasirengimą, yra pasirengęs vykdyti vaikų politiką, dirbti socialinėse institucijose, atliekančiose ugdymo funkcijas, sugeba vykdyti socializacijos, ankstyvosios prevencijos, pagalbos prevencijos ir socialinės reabilitacijos programas bei sėkmingas socialinės interakcijas įvairaus lygio socialinėse grupėse. Socialiniai pedagogai savo praktinėje veikloje daug laiko ir jėgų skiria socialinei edukacijai, t.y. darbui bendruomenės (visuomenės) švietimo ir gerovės srityje. (Kvieskienė, Šimaitis, 2005).

Socialinis pedagogas – tai socialinių problemų ugdymo institucijoje diagnozuotojas, informuotojas ir jų sprendimo koordinatorius. Tarpininkaudamas mokiniams ir pedagogams, socialinis pedagogas renka informaciją, sprendžia konkrečias socialines problemas, konsultuoja klasių vadovus, mokinius, tėvus.

Pagrindinis *socialinio pedagogo* profesinės veiklos tikslas – *vaiko gerovės siekis*, ankstyvoji prevencija, socialinių gebėjimų ugdymas, vaikui reikalingų socialinių paslaugų teikimas, sudarant prielaidas sėkmingai augančio žmogaus socializacijai ir pilietinei brandai. (Jonutytė, 2008).

Socialinis pedagogas siekia padėti vaikams geriau adaptuotis visuomenėje, bendruomenėje, švietimo, globos ar kitose socialinėse įstaigose, vykdančiose ugdymo funkcijas tinkamiau išnaudoti teikiamas galimybes, mokytis ir augti savarankiškais piliečiais (Socialinio pedagogo kvalifikaciniai reikalavimai, 2001).

Andriuškevičienė (2005) pagal Konnen (1992) teigia, kad socialinio pedagogo profesinė veikla įtraukia visus vaiko amžiaus tarpsnius ir juose iškilusių įvairių problemų sprendimą, pagalbą, tarpinstitucinio bendradarbiavimo efektyvumą. Pagrindinis dėmesys skiriamas tiems vaikams, kuriems socializacijos procese iškyla problemų. O svarbiausia yra tai, kad socialinio pedagogo veikla orientuota į kiekvieną konkretų vaiką ir konkrečios jo problemos sprendimą.

Socialinis pedagogas savo veikloje daug dėmesio skiria darbui su *tėvais*. Skirtingi autoriai (Kvieskienė, 2000, Ambrukaitis, 2000, Vaitkevičius, 1995) teigia, kad bendradarbiavimas su vaiko šeima yra labai svarbu, nes pirmiausia šeima ugdo ir socializuoja asmenybę. O socialinio pedagogo bendradarbiavimas su tėvais, gerina ryšį tarp tėvų ir mokyklos. Socialinis pedagogas padeda tėvams aktyviai ir veiksmingai dalyvauti ugdant savo vaikus, suvokti ir priimti savo vaikų socialinius, emocinius, poreikius. Socialinis pedagogas turi įtraukti tėvus ir artimuosius į vaiko ugdymo procesą, daryti jiems poveikį, nes daugiausia nuo jų priklauso kasdienis vaiko gyvenimas ir ateitis. (Ambrukaitis, 1995)

Socialinis pedagogas teikia *mokytojams, klasių auklėtojams* pageidaujamą *pagalbą*, o iš jų *gauna informaciją* apie ugdymo situaciją, *kuria remiantis, numatomos* socialinių pedagoginių problemų *sprendimo kryptys*. Taip pat svarbus bendradarbiavimas su mokyklos administracija, nes taip socialinis pedagogas išsiaiškina mokyklos poreikius, gauna informacijos apie socialines ir pedagogines mokyklos problemas. (Bitinas, Šidlauskienė, 2001).

Socialiniam pedagogui svarbu išklausti vaiko problemas, stengtis palaikyti ugdytinį ar jo globėjus, siekti būti tarpininku tarp vaiko ir kitų specialistų bei padėti spręsti iškilusias problemas. Jei specialistams vieniems nepavyksta susidoroti su iškilusiais sunkumais, tada jie siekia numatyti kitus specialistus (institucijas), kurie galėtų prisidėti sprendžiant ugdytinių problemas. Socialiniai pedagogai padeda vaikams ir paaugliams adaptuotis visuomenėje, bendruomenėje bei švietimo ar globos įstaigose panaudojant visas priimtinas ugdymo formas, bendradarbiaujant su pedagogais, tėvais ir kitomis institucijomis, kurios siekia vaikų ir paauglių saugumo, teisių ir pareigų užtikrinimo bei fiziologinių poreikių tenkinimo. Jie prisideda prie ugdymo proceso, siekdami suprasti, kokia yra ugdytinio psichologinė ir socialinė būklė, kokią įtaką ugdymo procesui turi šeima, bendruomenė bei kultūra. (Kvieskienė, 2002).

3 pav. Socialinių pedagogų veiklos funkcijų sritys

(sudaryta autoriaus)

Socialinis pedagogas savo veiklą grindžia visapusišku asmenybės ugdymu (žiūrėti 3 pav.). Pagal humanistinę teoriją (Maslow, 1968, Roggers, 1969) pirmiausia turi būti užtikrinti

žmogaus fiziologiniai poreikiai, tuo principu vadovaujasi ir socialiniai pedagogai: pirmiausia siekiama aprūpinti maistu (nemokamo maitinimo organizavimas), rūbais (rėmėjų ieškojimas), saugia fiziškai ir psichologiškai aplinka. Kai patenkinami fiziniai poreikiai siekiama ugdyti bei stiprinti socialinius įgūdžius, dar vėliau stiprinami vaikai psichologiškai, ugdomas psichologinis atsparumas. Kartu paraleliai siekiama dirbti su tėvais, stiprinti jų socialinius įgūdžius ir bendradarbiavimą su mokykla.

Socialinis pedagogas turi žinoti ir savo darbe remtis įvairiais dokumentais, taip pat ir vaiko teisių apsaugos įstatymais ir dokumentais. (žr. Priedas Nr. 1)

Mokykloje dirbančio socialinio pedagogo veiklos sritys apibrėžiamos jo pareigybinėje instrukcijoje:

Konsultavimas: mokinio socialinių problemų nustatymas, tiesioginio poveikio būdų numatymas, darbas su mokiniu, bendradarbiavimas su tėvais (globėjais), mokytojais ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis, rekomendacijų jiems teikimas, mokinių, patyrusių traumą (išgyvenusių netektį, patyrusių prievartą, turinčių priklausomybių ir kt.) konsultavimas;

Įvertinimas: mokinio (vaiko) elgesio ir socialinių sunkumų įvertinimas, nustatant raidos ypatumus ir sutrikimus, asmenybės ugdymosi problemas, specialiuosius ugdymosi poreikius;

Švietimas: mokyklos bendruomenės narių švietimas vaiko raidos psichologijos, pedagoginės ir socialinės psichologijos, psichologinių problemų prevencijos klausimais;

Socialinių problemų prevencija: socialinių problemų prevencijos poreikio įvertinimas, prevencinių priemonių ir programų rengimas, organizavimas ir įgyvendinimas, psichologinių krizių mokykloje intervencija. (Meškauskienė, 2008)

2.2. Socialinio pedagogo vaidmens analizė vaiko gerovės komisijoje

Mokyklos socialinis pedagogas yra įvairių metodinių/darbo grupių narys. Jis yra vienas pagrindinių mokyklos Vaiko gerovės komisijos dalyvių. Vaiko gerovės komisijos paskirtis - organizuoti ir koordinuoti prevencinį darbą, švietimo pagalbos teikimą, saugios ir palankios vaiko ugdymui aplinkos kūrimą, švietimo programų pritaikymą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, atlikti mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus poreikius, atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pirminį įvertinimą ir atlikti kitas su vaiko gerove susijusias funkcijas (žiūrėti 6 lentelė). (Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašas, 2011)

6 lentelė

Vaiko gerovės komisijos atliekamos veiklos funkcijos
(Pagal vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašą
(2011) sudaryta autoriaus)

Funkcija	Veikla
Vertina	Ugdymosi aplinką, vaikų saugumą, specialiuosius ugdymo(si) poreikius
Nustato	Švietimo pagalbos priemonių prioritetus, kryptis, teikimo formas.
Analizuoja	Vaikų ugdymo poreikius, elgesio taisyklių pažeidimus, teisėtvarkos pažeidimus, vaikų minimalios priežiūros vykdymą, sutartų tikslų su vaikais pasiekimų rezultatus, teikiamos pagalbos veiksmingumą, vaikų tarpusavio santykių, pedagogų ir vaikų santykių problemas.
Rūpinasi	Saugios ugdymo(si) aplinkos kūrimu
Nagrinėja	Mokinių nenoro lankyti mokyklą priežastis
Renka informaciją	Spręsdama konkretaus vaiko problemas renka informaciją iš mokytojų, klasių vadovų, švietimo pagalbos specialistų, tėvų.
Teikia siūlymus	1. Pedagogų ir vaikų, vaikų tarpusavio santykių gerinimui. 2. Mokyklos direktoriui dėl socialinės paramos, mokinių pavėžėjimo į mokyklą, sveikatos priežiūros, specialiojo ugdymo. 3. Tėvams kreipimuisi į PPT dėl vaikų specialiųjų ugdymosi poreikių. 4. Mokyklos bendruomenei dėl įgyvendinamų gyvenimo įgūdžių programų, prevencijos, sveikatos stiprinimo, užimtumo priemonių.
Teikia rekomendacijas	1. Mokyklai dėl ugdymo metodų ir darbo organizavimo, 2. Pedagogams, tėvams dėl specialiojo ugdymo

	būdų.
Konsultuoja	Tėvus dėl vaikų ugdymo organizavimo, elgesio, lankomumo, saugumo užtikrinimo.
Organizuoja	Krizių valdymo priemonės
Bendradarbiauja	Su suinteresuotomis institucijomis ar asmenimis vaiko gerovės klausimais
Inicijuoja	Mokytojų kvalifikacijos tobulinimą vaiko gerovės užtikrinimo srityje.
Atlieka funkcijas nustatytas vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme	

Apibendrinant galima teigti, kad socialinių pedagogų veikla Vaiko gerovės komisijoje yra itin plati. Jie rūpinasi ne tik materialiniu vaikų poreikių aprūpinimu, bet ir aiškinasi mokinių netinkamo elgesio priežastis, socialinės adaptacijos ir mokymosi sunkumus, nusikalstamumo, mokyklos nelankymo bei kitų neigiamų socialinių reiškinių priežastis. Atlikdamas įvertinimo funkciją socialinis pedagogas inicijuoja mokinių kompleksinį pedagoginį ir psichologinį tyrimą. Tyrimo metu gautus rezultatus įvertinęs socialinis pedagogas gali teikti rekomendacijas mokytojams, auklėtojams ir mokyklų administracijai dėl tolimesnio mokinių ugdymo. Įgyvendindamas konsultacinę funkciją socialinis pedagogas teikia pagalbą, konsultuoja mokytojus, moksleivius ir jų tėvus, esant reikalui formuoja mokinių ir kartais net jų tėvų socialinius įgūdžius. Socialiniai pedagogai labai dažnai (beveik nuolatos) atlieka tarpininko vaidmenį, nes jie glaudžiai bendradarbiauja su tokiomis įstaigomis kaip Vaiko teisių apsaugos tarnyba, nepilnamečių reikalų inspekcija, pedagogine-psichologine tarnyba ir kt., siekdami apginti vaikų interesus, užtikrinti jiems saugią aplinką ir mikroklimatą, taip norėdami užtikrinti bendrą vaikų socialinę gerovę.

3. SOCIALINIŲ PEDAGOGŲ, KAIP VAIKŲ SOCIALINĖS GEROVĖS FORMUOTOJŲ VEIKLOS FUNKCIJŲ VERTINIMAS: EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

3.1. Tyrimo metodika

Tyrimui naudotas atviro (kokybinio) tipo duomenų rinkimo instrumentas, kuriame buvo įtraukta keletas uždaro tipo klausimų dėl duomenų objektyvumo.

Tyrimui naudota ekspertų apklausa raštu pateikta pusiau struktūruoto interviu forma (anketa), nes tiriamieji nesutiko dėl savo užimtumo atsakinėti žodžiu, tačiau kaip teigia Kaffemanienė (2006) vienas iš teigiamų anketinės apklausos aspektų - anketinės apklausos raštu gauti rezultatai yra tikslesni, nes prieš atsakant tiriamieji turi galimybę geriau apgalvoti ir tiksliau nurodyti savo atsakymus į klausimus. Įvykdžius apklausą, atlikta kokybinė turinio analizė ir reitingo analizė taikant vidurkių rodiklį, naudojant neparametrinę statistiką ir taikant *paired-samples T-Testą*.

Kokybinio turinio analizė – kokybinių tyrimų strategija paremta kategorijų išskyrimu ir jų įterpimu į kontekstą. (Bitinas, Žydžiunaitė, Rupšienė, 2008). Atliekant turinio analizę, skaičiuojamas kategorijų pasikartojimo dažnis (Kardelis, 2002).

Kaip Kardelis (2007) teigia, pagrindinė kokybinio tyrimo metodologijos idėja yra kontekstas. Tai yra fizinė, socialinė ir materialinė aplinka, kurioje vyksta žmonių veikla.

Atviro (kokybinio) tipo anketoje, ekspertų buvo prašyta parašyti kokias veiklas, vykdydami kiekvieną savo veiklos funkciją, jie atlieka dirbdami su mokiniais, jų tėvais, pedagogais ir socialiniais partneriais. Greta šių klausimų dėl duomenų objektyvumo ekspertų buvo prašoma įvertinti kiekvienos funkcijos vykdymo esamą svarbą pateiktų vaikų socialinės gerovės komponentų gerinimui ir nurodyti tobulinimo gaires. Taikyta ranginė skalė, kurioje tiriamieji galėjo pasirinkti „Labai svarbu“, „Svarbu“, „Nelabai svarbu“, „Visiškai nesvarbu“.

Pusiau struktūruoto interviu apklausa raštu (žiūrėti. 2 Priedas) sudaryta iš 2-jų blokų klausimų: 1) Demografiniai klausimai (lytis, amžius, išsilavinimas, kvalifikacija); 2) Klausimai orientuoti į socialinių pedagogų atliekamas funkcijas ir veiklas. Pastarojo bloko klausimus sudaro:

1) Atviro (kokybinio) tipo klausimai, kuriuose tiriamųjų prašoma įrašyti konkrečias atliekamas veiklas su mokiniais, su tėvais, su pedagogais ir su socialiniais partneriais.

2) Ranginė veiklos funkcijų įvertinimo skalė, kurioje socialiniai pedagogai turi įvertinti („Labai svarbu“, „Svarbu“, „Nesvarbu“, „Visiškai nesvarbu“) kiek svarbu vykdyti

išvardintas veiklos funkcijas jų darbe (5 klausimas); Šiuo klausimu siekiama išsiaiškinti, kokiai funkcijai socialiniai pedagogai skiria daugiausiai dėmesio.

3) Ranginės veiklos funkcijų įvertinimo skalės, kuriose socialiniai pedagogai turi įvertinti kiek jų nuomone svarbus kiekvienos atliekamos veiklos funkcijos vykdymas išvardintų vaikų socialinės gerovės komponentų gerinimui ir kokią svarbą socialiniai pedagogai suteiktų kiekvienos veiklos funkcijos vykdymui patys, jeigu būtų jų valia (nustatomos tobulinimo gairės).

Pusiau struktūruoto interviu apklausa sudaryta remiantis teorinės analizės metu išskirtais socialinės gerovės kriterijais. Jie parinkti pagal Legkausko (2013) cituojamus Bradshaw (2007) tyrimus, o socialinių pedagogų veiklos funkcijos išskirtos pagal LR Socialinio pedagogo kvalifikacinius reikalavimus ir pareiginę instrukciją (2002).

Pusiau struktūruoto interviu apklausa raštu - rinkimo technika, kai respondentai iš esmės tuo pačiu (arba artimu jam) metu atsakinėja į raštu (anketoje) arba žodžiu (interviuotojo) pateikiamus klausimus (Luobikienė, 2000).

Ekspertų apklausos metu gauti duomenys apdoroti „Microsoft Office Word 2007“ programa, kokybinės turinio analizės metodu, kada yra sugrupuojami socialinių pedagogų gauti atsakymai (teiginiai) į subkategorijas ir kategorijas, skaičiuojant prasminius vienetus ir lyginant juos tarpusavyje. Kadangi kartu ekspertų buvo prašoma įvertinti kiekvienos atliekamos veiklos funkcijos vykdymo esamą svarbą pateiktų vaikų socialinės gerovės komponentų gerinimui ir nurodyti tobulinimo gaires dėl duomenų objektyvumo - atlikta reitingų analizė taikant vidurkių rodiklius (M). Išanalizavus gautus duomenis paaiškėjo jog gautų rezultatų skirtumai nežymus, todėl tapo neaišku ar tarp jų yra statistiškai reikšmingi skirtumai. Kad būtų galima objektyviai vertinti situaciją, o duomenys nepaklūsta normaliam skirstiniui, nuspręsta naudojant neparametrinę statistiką atlikti *Paired-Samples T-Test* 'q, naudojant „IBM SPSS Statistics 22“ (bandomoji versija) programą, tačiau šiais metodais apdoroti tyrimo duomenys taikytini tik šio tyrimo imčiai, nepretenduojant juos taikyti visai populiacijai.

Socialinių pedagogų atliekamų veiklos funkcijų atlikimo esamos situacijos ir tobulinimo gairių statistinių vidurkių skirtumui apskaičiuoti naudota „Microsoft Office Excel 2007“ programa.

3.2. Tyrimo imtis

Pusiau struktūruoto interviu apklausa raštu buvo atlikta Šiaulių miesto progimnazijose ir gimnazijose. Tyrimo metu apklausta 18 socialinių pedagogų ekspertų.

Tiriamieji – socialiniai pedagogai ekspertai pasirinkti taip: buvo eita į švietimo skyrių ir klausta kiek Šiaulių mieste dirba socialinių pedagogų, kurių darbo stažas ilgesnis nei 5 metai. Švietimo skyriuje kalbėta su Adelija Beržiniene, švietimo skyriaus vyresniąja ekonomiste. Jos pateikti duomenys tokie: socialinių pedagogų turinčių darbo stažą iki 4 metų skaičius 7, nuo 4 iki 9 metų stažo – 13, nuo 10 iki 14 metų stažo – 3 ir virš 15 metų stažo – 9. Taigi iš viso Šiaulių mieste dirba apie 25 socialinius pedagogus, kurių darbo stažas yra daugiau kaip 5 metai ir kuriuos būtų galima vadinti socialiniais pedagogais ekspertais.

Išsiaiškinus, kad didesnioji dalis socialinių pedagogų dirbančių Šiaulių mieste turi 5-erių metų ir didesnę darbo stažą, nuspręsta eiti į mokyklas, progimnazijas ir gimnazijas ir klausti ar jose dirba minėtus kriterijus atitinkantys socialiniai pedagogai ir jeigu taip – prašyta jų dalyvauti tyrime.

Tyrimas atliktas laikantis savanoriškumo, etikos, anonimiškumo ir savarankiškumo principais.

Tyrimas buvo atliekamas 2014 metais kovo-balandžio mėnesiais. Tiriamieji pildė anketas savanoriškai, jiems buvo suteikta galimybė bet kada pasitraukti iš tyrimo, neatsakyti į klausimus, į kuriuos jie nenorėjo atsakyti. Tyrimo metu buvo laikomasi etikos principų, elementaraus mandagumo. Tiriamieji buvo informuoti, kad tyrimo metu jie nepatirs psichologinės, materialinės, fizinės, socialinės ar kitokios žalos, kad tyrimo eiga neįtrauks jų į pavojingas situacijas. Konfidencialumo principas buvo itin pabrėžtas, nes tiriamiesiems buvo garantuotas anonimiškumas ir pabrėžta, kad tyrimo metu gauta informacija bus naudojama tik magistro baigiamojo darbo tikslams.

Anketos įteiktos socialiniams pedagogams ekspertams jų darbo vietose (gimnazijose ir progimnazijose). Jos buvo paliktos sutartam laikotarpiui, susitarta kada tyrėjas anketas galės pasiimti.

3.3. Tyrimo rezultatai ir jų analizė

7 lentelė

Socialinių pedagogų išskiriamos veiklos vykdant korekcinę funkciją (N=18)

Kategorija	Subkategorija	Prasminiai vienetai	Prasminių vienetų skaičius
Korekcinė funkcija	Veikla su mokiniais	Elgesio korekcija	11
		Pagalba adaptuojantis	8
		Socialinių įgūdžių korekcija	7
		Individualus darbas	6
		Motyvacijos korekcija	4
		Lankomumo korekcija	3
		Diskusijos	3
		Klasės valandėlės	3
		Grupinė veikla	2
		Socialinių įgūdžių grupė	2
		Bendravimo įgūdžio korekcija	2
		Prevencinių poveikių priemonių analizė	1
		Korekcijos plano numatymas	1
		Rekomendacijų taikymas	1
		Posėdžiai	1
		Pokalbiai	1
		Dailės terapija	1
		Mokymosi korekcija	1
		Saugios vaiko aplinkos kūrimas	1
		Iš viso su mokiniais:	
	Veikla su tėvais	Pokalbiai	5
		Mokinio netinkamo elgesio šalinimas	3
		Socialinės adaptacijos gerinimas	3
		Susirinkimai	3
		Padalomoji medžiaga	2
		Bendravimas	2
		Savimoka	2
		Bendravimo įgūdžio ugdymas	2
		Problemų sprendimas	2
		Priežasčių naikinimas	1
		Lankymasis mokinio šeimoje	1
		Mokymosi problemų sprendimas	1
		Tinkamų sprendimų priėmimas	1
		Individualus darbas	1
		Sutartys	1
		Pozityvios tėvystės mokymai	1
		Požiūrio keitimas	1
		Konsultacijos	1
		Įtraukimas į neformaliąją veiklą	1
		Korekcinio plano sudarymas	1
	Supažindinimas su saviraiškos galimybėmis	1	
	Iš viso su tėvais:		36
	Su pedagogais	Mokinių elgesio modeliavimas	6
Konsultacijos		4	
Bendradarbiavimas		4	
Veiklos plano derinimas		3	
Mokymosi problemų šalinimas		2	

		Bendravimo keitimasis	2
		Konfliktų sprendimas	2
		Socialinių problemų sprendimas	2
		Korekcinis planas	1
		Pamokų praleidinėjimo priežasčių šalinimas	1
		Patyčių mažinimas	1
		Vgk	1
		Susitarimai	1
		Smurto atvejų šalinimas	1
		Adaptacijos sąlygos	1
		Mokinio stebėjimas	1
		Diskusijos	1
		Individualūs pokalbiai	1
		Iš viso su pedagogais:	35
	Veikla su soc. partneriais	Bendradarbiavimas	5
		Kreipimasis	3
		Konsultacijos	3
		Individualūs susitikimai	2
		Gaunama metodinė parama	2
		Pedagoginė parama	2
		Vaikų elgesio korekcija	2
		Padedą spręsti socialines problemas	1
		Vaiko gerovės užtikrinimas	1
		Tėvų netinkamos vaikų priežiūros atvejų mažinimas	1
		Darbas su socialiai silpnomis šeimomis	1
		Bendra pagalba	1
		Padedą spręsti psichologines problemas	1
		Vaiko problemų sprendimas	1
		Pasiūlymai vaiko elgesio korekcijai	1
		Iš viso su soc. partneriais:	27
		Iš viso:	157

Socialinis pedagogas yra specialistas, pasirengęs auklėjamajam darbui su moksleiviais, jaunimu, suaugusiais, kurioje nors iš sričių: organizacinėje laisvalaikio ir kūrybos organizacijoje; technikos bei meninės kūrybos; juridinėje – teisinėje; korekcinėje ir socialinės reabilitacijos ir pan., ir sugebantis dirbti įvairiuose kolektyvuose. (Vaitkevičius, 1995). Pagal Socialinio pedagogo kvalifikacinius reikalavimus ir pareigines instrukcijas (2001), veikla pagal korekcinę funkciją – skatinimas, įgalinimas, padėjimas adaptuotis, aktyvinimas, mobilizavimas. Atlikus tiriamųjų apklausą ir kokybinės turinio analizės būdu išskyrus subkategorijas ir prasminius vienetus, galima teigti, kad socialiniai pedagogai daugiausia dėmesio skiria korekicinei veiklos funkcijai (žr. 7 lentelė). Bendras prasminių vienetų skaičius šiai funkcijai yra 157, darbui su mokiniais buvo išskirti 18 prasminių vienetų, kurių bendras prasminių vienetų skaičius – 59. Daugiausia buvo akcentuojama elgesio korekcija (11) ir pagalba adaptuojantis (8). Taip pat dažnai buvo minima socialinių įgūdžių korekcija (7), individualus darbas (6), motyvacijos korekcija (4), lankomumo korekcija (3), diskusijos (3), klasių valandėlės (3). Individualus darbas

gali būti siejamas ir su elgesio, motyvacijos lankomumo korekcija. Tačiau iš gautų rezultatų galima spręsti, kad socialiniai pedagogai individualų darbą išskiria kaip atskirą savo darbo aspektą. Tai gali reikšti, kad individualaus darbo metu, yra koreguojamos ne tik minėtos sritys, bet ir kiti dalykai, susiję su bendravimu, požiūrio į mokymąsi keitimu. Socialiniai pedagogai dažniausiai dirba tada, kai jau yra įvykis ir būtina keisti mokinio elgesį, siekiant gerinti ne tik vaiko mokyklinius rodiklius, bet ir bendrą socialinę gerovę.

Socialinio pedagogo pareiga paveikti ne tik mokinius, bet ir mokinio mikroaplinką, tuos žmones, aplinkybes, kurios turi įtakos mokiniui. Todėl labai išsiplečia socialinio pedagogo veiklos sritis (Barkauskaitė, 2002). Pagal korekcinę veiklos funkciją darbui su mokinių tėvais socialiniai pedagogai paminėjo 21 skirtingą prasminį vienetą, bendras prasminių vienetų skaičius – 36. Dažniausiai buvo minima pokalbiai (5), mokinio netinkamo elgesio šalinimas (3), socialinės adaptacijos gerinimas (3), susirinkimai (3). Galima numanyti, kad socialinių pedagogų nuomone, tėvai labai reikšmingi darbui su mokiniais. Atsitikus įvykiui mokykloje, esant netinkamam vaiko elgesiui pamokų/pertraukų metu ar vaikui susiduriant su sunkumais adaptuojantis mokykloje yra bendraujama su tėvais, jie informuojami, ieškomi bendri būdai, kaip šalinti netinkamą elgesį, bandoma išsiaiškinti priežastis, kodėl vaikui sunku adaptuotis ir tas priežastis naikinti. Taip siekiama vaiko gerovės mokykloje. Kaip autoriai teigia, vaiko sėkminga adaptacija mokykloje dažnai lemia geresnę tolesnę prisitaikymą gyvenime.

Darbui su pedagogais pagal korekcinę veiklos funkciją socialiniai pedagogai paminėjo 18 prasminių vienetų, kurių bendras skaičius yra 35. Dažniausiai buvo minimas mokinio elgesio modeliavimas (6), konsultacijos (4), bendradarbiavimas (4), veiklos plano derinimas (3). Su pedagogais yra aptariamas netinkamas mokinio elgesys ir tada kolegialiai yra dirbama su vaiku. Socialinis pedagogas siekia koreguoti ne tik netinkamą mokinio elgesį, bet ir pedagogo darbo klaidas. Socialiniai pedagogai dažnai įvertinę vaiko netinkamo elgesio priežastis, konsultuodami koreguoja pedagogo darbą, padeda pedagogui pakeisti veiklos planą, atsižvelgiant į individualius vaikų poreikius.

Socialiniai pedagogai darbui su socialiniais partneriais paminėjo 15 prasminių vienetų, kurių bendras skaičius – 27. Dažniausiai buvo minimas bendradarbiavimas (5), konsultacijos (3), kreipimasis (3). Bendradarbiavimas – tai „padeda spręsti psichologines – socialines problemas“, „suteikiam socialinę pagalbą“. Kreipiasi esant problemoms: „Kreipiuosi į VTAS, PPT dėl vaikų elgesio, tėvų netinkamo vaikų priežiūros siekiant bendra veikla pasiekti geresnių rezultatų“. Iš socialinių partnerių dažniausiai buvo minimi Vaiko teisių apsaugos skyrius (VTAS), pedagoginė-psichologinė tarnyba (PPT), nepilnamečių reikalų inspektoriai. Bendradarbiaudami su VTAS, socialiniai pedagogai siekia keisti netinkamą tėvų elgesį su vaikais (vaikų nepriežiūros klausimai, nepakankamas tėvų valdžios panaudojimas). PPT padeda

keisti tėvų požiūrį į vaikus suteikdami žinių apie pozityviąją tėvystę, specialiuosius mokinių ugdymosi poreikius.

8 lentelė

Socialinių pedagogų išskiriamos veiklos vykdant prevencinę funkciją (N=18)

Kategorija	Subkategorija	Prasminiai vienetai	Prasminių vienetų skaičius
Prevencinė funkcija	Veikla su mokiniais	Renginiai	10
		Akcijos	10
		Programų įgyvendinimas	4
		Paskaitos	4
		Projektai	4
		Klasių valandėlės	3
		Viktorinos	3
		Seminarai	2
		Susitikimai	2
		Popietės	2
		Išvykos	2
		Užsiėmimai	1
		Pokalbiai	1
		Diskusijos	1
		Konkursai	1
		Smurto prevencija	1
		Protų mūšiai	1
		Iš viso su mokiniais:	
	Veikla su tėvais	Informacinė medžiaga	8
		Įtraukimas	7
		Renginiai	6
		Susirinkimai	4
		Projektai	3
		Preveninės programos	2
		TAMO dienynas	2
		Ekskursijos su mokiniais	2
		Informaciniai pranešimai	2
		Išvykos	2
		Diskusijos	2
		Pokalbiai	2
		Konsultacijos	2
		Mokyklos internetinė svetainė	1
		Teikiama pagalba	1
		Iš viso su tėvais:	
	Su pedagogais	Projektai	7
		Programų vykdymas	5
		Renginiai	5
		Bendradarbiavimas	4
		Klasių valandėlės	3
		Konsultacijos	2
		Viktorinos	2
		Diskusijos	2
		Pokalbiai	1
	Iš viso su pedagogais:		31
	Veikla su soc.	Projektai	10

	partneriais	Bendradarbiavimas	5
		Renginiai	4
		Paskaitos	1
		Diskusijos	1
		Programų įgyvendinimas	1
		Stovyklos	1
		Ekskursijos	1
		Veiklos	1
		Iš viso su soc. partneriais:	25
		Iš viso:	154

Prevencinė veiklos funkcija – numatymas neigiamų reiškinių, poelgių ir pagalba jų išvengimui. (Socialinių pedagogų kvalifikaciniai reikalavimai, 2001). Pagal socialinių pedagogų atsakymus antra pagal bendrą prasminių vienetų skaičių (154) veiklos funkcija – prevencinė (žr. 8 lentelė). Kaip ir korekcinės funkcijos, daugiausia prasminių vienetų yra subkategorijoje „veikla su mokiniais“ (52). Prevencinio darbo su mokiniais buvo išskirti 17 prasminių vienetų. Daugiausia buvo minima renginiai ir akcijos (po 10). Gauti rezultatai galimai rodo, kad socialiniai pedagogai, vykdydami prevencinę veiklą siekia įtraukti mokinius į renginius ir akcijas skirtas tokioms temoms kaip smurtas, patyčios, dienos be rūkymo ir pan.

Su tėvais socialiniai pedagogai paminėjo 15 prasminių vienetų, kurių bendras skaičius – 46. Vykdydami prevenciją socialiniai pedagogai suteikia tėvams informacijos apie rizikingą elgesį, sveikatos stiprinimą, mokyklos lankomumo svarbą (prasminis vienetas „informacinė medžiaga“ (8)). Taip pat siekdami kokybiškesnės prevencijos ir vaikų socialinės gerovės socialiniai pedagogai galimai tėvus įtraukia į įvairias mokykloje vykdomas veiklas („įtraukimas“ (7)) ir renginius („renginiai“ (6)).

Su pedagogais pagal prevencinę veiklos funkciją socialiniai pedagogai paminėjo 9 skirtingus prasminius vienetus, kurių bendras skaičius – 31. Dažniausiai buvo minima, kad pedagogai yra įtraukiami į projektus (7), programų vykdymą (5) ir renginius (5). Socialiniai pedagogai vykdydami prevencinę veiklą dažnai bendradarbiauja su pedagogais („Bendradarbiavimas ruošiant projektus“, „Kartu dalyvaujame organizuojame renginius“). Gauti rezultatai rodo, kad socialiniai pedagogai prevencinę veiklą vykdo siekdami užkirsti kelią netinkamam elgesiui: „Kartu su pedagogais organizuoju prevencinę veiklą ne tik kai vaikų elgesys kelia problemas, bet užkertamas kelias neigiamų apraiškų įtakai.“

Darbas su socialiniais partneriais dažniausiai vyksta bendradarbiaujant (5). Iš viso buvo paminėti 9 prasminiai vienetai, kurių bendras skaičius – 25. Tokį mažą skaičių būtų galima paaiškinti tuo, kad socialinis pedagogas mokykloje yra pirmiausia tam, kad dirbtų su vaikais, jiems būtų aiškinamas ir rodomas tinkamas elgesys, siekiama užtikrinti saugumą (psichologinį ir fizinį). O į socialinius partnerius ko gero kreipiamasi tada, kai jau viskas išbandoma mokykloje,

panaudojami visi mokyklos žmogiškieji ištekliai. Tikėtina, kad stengdamiesi padidinti finansines galimybes, kurios pagerintų mokinių ugdymosi aplinką, socialiniai pedagogai rašo prevencinius projektus bendradarbiaudami su socialiniais partneriais, tai atsispindi ir respondentų atsakymuose („projektai” (10)). Bendri projektai – tai galimybė įtraukti daugiau vaikų į prevencines veiklas, o aktyviausius mokinius galima paskatinti išvykomis, (kas atsispindi socialinių pedagogų atsakymuose „veiklos su vaikais“ - „išvykos(2)).

9 lentelė

Socialinių pedagogų išskiriamos veiklos vykdant konsultavimo funkciją (N=18)

Kategorija	Subkategorija	Prasminiai vienetai	Prasminių vienetų skaičius
Konsultavimo funkcija	Veikla su mokiniais	Individualios konsultacijos	12
		Problemų sprendimas	6
		Sveikatos klausimų aptarimas	4
		Grupinės konsultacijos	3
		Elgesio modeliavimas	2
		Teisinis švietimas	2
		Mokyklos reikšmės akcentavimas	2
		Konsultacijos prevenciniais klausimais	2
		Patarimai	2
		Pagalba	1
		Švietimas apie mokinio pareigas	1
		Santykių tarp žmonių gerinimas	1
		Jausmų aiškinimas	1
		Atsakomybės ugdymas	1
		Kryptinga veikla pagal vaiką	1
		Priežasčių aiškinimasis	1
		Motyvacijos skatinimas	1
		Pagalba gyvenimo tikslų išsikėlimui	1
		Mokymosi motyvacijos kėlimas	1
		Iš viso su mokiniais:	45
	Veikla su tėvais	Individualios konsultacijos	11
		Grupinė veikla	3
		Prisideda prie vaikų ugdymo	2
		Konfliktų sprendimai	2
		Probleminių situacijų sprendimas	2
		Elgesys su vaiku	2
		Bendraamžių įtaka	2
		Vaikų amžiaus tarpniai	2
		Socialinių poreikių tenkinimas	1
		Bendravimo sunkumų sprendimas	1
		Mokymosi motyvacijos kėlimas	1
		Išklausymas	1
		Mokyklos tvarkos laikymasis	1
		Tarpininkavimas	1
		Lankstinukai	1
		Patarimai	1
Nemokamo maitinimo tvarkymas		1	
Bendradarbiavimas		1	
Iš viso su tėvais:		36	
Su pedagogais		Konsultacijos	5
	Individualus darbas	5	

		VGK	4
		Adaptacijos klausimai	3
		Situacijų aptarimas	3
		Mokinių skatinimas	2
		Mokinių nuobaudų skyrimas	2
		Patarimai	2
		Metodiniai susirinkimai	2
		Grupinis darbas	2
		Klasės valandėlės	2
		Saugumo užtikrinimas	1
		Tinkamo elgesio užtikrinimas pamokoje	1
		Lankymasis pamokose	1
		Tarpininkavimas	1
		Lankomumo problemų sprendimas	1
		Vaiko rizikingo elgesio mažinimas	1
		Mokinių sveikatos sutrikimai	1
		Pagalba mokymesi	1
		Mokinių elgesio korekcija	1
		Informacija apie dėmesio neišlaikančius vaikus	1
		Informacinės skrajutės	1
		Nukreipimas kur ieškoti pagalbos	1
		Iš viso su pedagogais:	44
	Veikla su soc. partneriais	Konsultuojamasi	7
		Bendradarbiaujame	6
		Kviečiame	4
		Konsultacijos kitiems socialiniams pedagogams	1
		Aiškinamasi	1
		Iš viso su soc. partneriais:	19
		Iš viso:	144

Vyšniauskienė, Minkutė (2008) taip pat pažymi, kad: socialinio pedagogo pagrindinis uždavinys – būti mokyklos konsultantu. Mokykloje dirbantis socialinis pedagogas vykdydamas konsultacinę funkciją - sprendžia įvairius su vaiko teisėmis ir jų pažeidinėjimu šeimoje susijusius klausimus. Socialinis pedagogas dažniausiai užsiima individualiu darbu, kurio metu sprendžia problemas susijusias su delinkventiniu elgesiu, su socialiai remtinų, nedarnių šeimų vaikais. Socialinis pedagogas bendradarbiauja ir gauna informaciją iš klasės auklėtojų, mokytojų apie vaikų mokymosi ir gyvenimo sunkumus, taip pat konsultuoja kolegas, kaip jie turėtų padėti vaikams. Jis kartu su mokyklos bendruomene rengia įvairius socialinius projektus, skirtus sėkmingesnei vaikų adaptacijai visuomenėje ir vaikų socializacijai.

Konsultavimo funkcija – patarimai, pagalba, konsultavimas (Socialinių pedagogų kvalifikaciniai reikalavimai, 2001). Tai bendradarbiavimo forma, leidžianti dalintis patirtimi, gauti ir suteikti pagalbą sprendžiant konkrečias problemas ar tobulėjant. Konsultavimo veiklos funkcija taip pat reikšminga socialinio pedagogo darbe. Pagal tiriamųjų atsakymus konsultacinei funkcijai buvo priskirti 144 prasminiai vienetai (žr. 9 lentelė). Daugiausia dėmesio buvo skiriama darbui su mokiniais (45), pedagogais (44). Socialiniai pedagogai individualias konsultacijas paminėjo 12 kartų, o grupines konsultacijas – 3. Tiriamieji paminėjo ir „problemų

sprendimus“ (6). „Sveikatos klausimų aptarimas“ (4) irgi gana dažnas socialinio pedagogo darbe. Sveikata yra vienas pagrindinių vaikų socialinės gerovės rodiklių. Pagal įstatymus vaikai turi teisę rūpintis jų sveikata, kaip ir pareigą rūpintis savo sveikata. Socialiniai pedagogai siekdami įgyvendinti šią svarbią savo darbo sritį, konsultuoja mokinius, kaip tinkamai rūpintis savo sveikata, koks yra tinkamas maistas, kas yra sveika gyvensena, koks žalingų įpročių poveikis bendrai sveikatai, augimui ir vystymuisi. Tyrimo rezultatai rodo, kad individualių konsultacijų metu socialiniai pedagogai konsultuoja įvairiais klausimais: „motyvacijos skatinimas“, „mokinių konsultacijos, sveikatos, teisės, santykių tarp žmonių klausimais, supažindinimas su teisėmis ir pareigomis, atsakomybė už padarytus nusižengimus“, „kaip reiktų elgtis, kaip valdyti įvyki“, „aiškinu socialinių įgūdžių reikšmingumą, konsultuoju kokia mokyklos lankymo, mokymosi reikšmė“.

Socialiniai pedagogai konsultuoja tėvus („individualios konsultacijos“ (11)). Tai pats dažniausias tiriamųjų paminėtų atsakymų. Iš viso konsultacinei veiklos funkcijai buvo išskirta 18 prasminių vienetų, kurių bendras skaičius – 36. Galima teigti, kad socialiniai pedagogai tėvus konsultuoja įvairiais klausimais: „vaikų ugdymas“ (2), „konfliktų sprendimai“ (2), „probleminių situacijų sprendimas“ (2), „socialinių poreikių tenkinimas“ (1), „bendravimo sunkumų sprendimas“ (1), „mokymosi motyvacijos kėlimas“ (1), „elgesys su vaiku“ (2), „bendraamžių įtaka“ (2), „vaikų amžiaus tarpsniai“ (2). Socialiniai pedagogai konsultacijas fiksuoja individualių konsultacijų žurnaluose, tai praverčia vėliau planuojant veiklas (tai priskirtina prie įvertinimo funkcijos).

Turinio analizė parodė, kad daugiau prasminių vienetų buvo išskirta darbui su pedagogais (bendras skaičius – 44) pagal 23 prasminius vienetus. Pedagogai yra konsultuojami skirtingais klausimais - „saugumo užtikrinimas“ (1), „tinkamo elgesio užtikrinimas pamokoje“ (1), „nukreipimas kur ieškoti pagalbos“ (1), „informacija apie dėmesio neišlaikančius vaikus“ (1), „vaiko rizikingo elgesio mažinimas“ (1), „mokinių sveikatos sutrikimai“ (1), „mokinių skatinimas“ (2), „mokinių nuobaudų skyrimas“ (2), „pagalba mokymesi“ (1), „mokinių elgesio korekcija“ (1), „lankomumo problemų sprendimas“ (1). Galima teigti, kad socialiniai pedagogai konsultuodami pedagogams suteikia žinių, kaip elgtis konkrečioje situacijoje su kiekvienu individualiu mokiniu. Žinias apie kiekvieną mokinį socialinis pedagogas surenka vykdydamas įvertinimo funkciją.

Su socialiniais partneriais socialiniai pedagogai paminėjo 5 prasminius vienetus, kurių bendras skaičius – 19. Dažniausiai buvo pažymima „konsultacijos“ (7), „bendradarbiavimas“ (6). Tik konsultuojasi dažniau socialiniai pedagogai, negu kad suteikia konsultacijas socialiniams partneriams. Su socialiniais partneriais vyksta nuolatinis bendradarbiavimas, ryšių palaikymas.

Socialinių pedagogų išskiriamos veiklos vykdančios šviečiamąją funkciją (N=18)

Kategorija	Subkategorija	Prasminiai vienetai	Prasminių vienetų skaičius
Šviečiamoji funkcija	Veikla su mokiniais	Klasės valandėlės	5
		Paskaitos	4
		Stendiniai pranešimai	3
		Išvykos	3
		Susitikimai	3
		Supažindinimas su mokinio elgesio taisyklėmis	2
		Supažindinimas su atsakomybe	2
		Informavimas apie tolesnį mokymąsi	2
		Informacija apie sveikatą	2
		Informacija internetinėje svetainėje	2
		Užsiėmimai	2
		Padalomoji medžiaga	1
		Susirinkimai	1
		Supažindinimas su teisės aktais	1
		Paslaugų gavimo galimybės	1
		Bendraamžių įtakos aiškinimas	1
		Rizikingo gyvenimo būdo pasekmių aiškinimas	1
		Diskusijos	1
		Projektų rengimas	1
		Konferencijos	1
		Konsultacijos	1
		Lankstinukai	1
		Facebook'as	1
		TAMO	1
	Iš viso su mokiniais:		43
	Veikla su tėvais	Seminarai	8
		Pranešimai	4
		Lankstinukai	4
		Paskaitos	4
		Individualios konsultacijos	3
		Diskusijos	2
		Susirinkimai	2
		TAMO	2
		Atvirų durų dienos	1
		Netinkamo elgesio sprendimo būdai	1
		Informaciniai leidiniai	1
		Nurodymas kur kreiptis	1
		Supažindinimas su socialinės apsaugos įstatymais	1
		Dalijimasis literatūra	1
		Supažindinimas su atsakomybe už vaikus	1
		Iš viso su tėvais:	
	Su pedagogais	Seminarai	8
		Gerosios patirties sklaida	4
Pranešimai		3	
Individualus darbas		3	
Susirinkimai		2	
Internetinėje svetainėje		2	
Diskusijos		1	

		Laikraštis	1
		Ugdymo pagalbos galimybės	1
		Nukreipimas į informacinius šaltinius	1
		Tyrimo rezultatų pristatymas	1
		Paskaitos	1
		Susitikimai su specialistais	1
		Mokymai	1
		Leidiniai	1
		Lankstinukai	1
		Konferencijos	1
		Iš viso su pedagogais:	33
	Veikla su soc. partneriais	Bendri renginiai	10
		Bendradarbiavimas	4
		Informaciniai leidiniai	2
		Seminarai	2
		Paskaitos	2
		Teisinis švietimas	1
		Informavimas apie vaikų sveikatos būklę	1
		Diskusijos	1
		Susitikimai	1
		Susirinkimai	1
		Projektinė veikla	1
Iš viso su soc. partneriais:	26		
Iš viso:		138	

Šviečiamoji veiklos funkcija – informavimas, aiškinimas. (Socialinių pedagogų kvalifikaciniai reikalavimai, 2001). Šviečiamajai veiklos funkcijai iš viso buvo priskirta 138 prasminiai vienetai. Darbui su mokiniais turinio analizės metu buvo išskirti 24 prasminiai vienetai, kurių bendras skaičius – 43. Dažniausiai socialiniai pedagogai informaciją pateikia klasių valandėlių metu (5). Šviečiamoji funkcija, remiantis gautais rezultatais, vykdoma keliomis formomis: „paskaitos“ (4), „susirinkimai“ (1), „susitikimai“ (3), „diskusijos“ (1), „projektų rengimas“ (1), „stendiniai pranešimai“ (3), „konferencijos“ (1), „konsultacijos“ (1), „informacija internetinėje svetainėje“ (2), „lankstinukai“ (1), „padalomoji medžiaga“ (1), „Facebook'as“ (1), „Tamo“ (1), „užsiėmimai“ (2). Kokybinės turinio analizės metu paaiškėjo, kad šviečiamosios funkcijos turinys taip pat skirtingas: „supažindinimas su mokinio elgesio taisyklėmis“ (2), „supažindinimas su teisės aktais“ (1), „supažindinimas su atsakomybe“ (2), „informavimas apie tolesnį mokymąsi“ (2), „paslaugų gavimo galimybės“ (1), „bendraamžių įtakos aiškinimas“ (1), „rizikingo gyvenimo būdo pasekmių aiškinimas“ (1), „informacija apie sveikatą“ (2). Šviečiamosios veiklos funkcijos reikšmė yra didelė, nes mokiniams dažnai nėra aišku, kokios yra mokinio elgesio taisyklės (ypač pradinėse klasėse), kokią įtaką daro patyčios mokinių sveikatai, emocinei gerovei, kokios gali būtų rizikingo elgesio pasekmės. Tikėtina, kad vaikai, kurie gyvena socialiniai silpnose šeimose, ne visada žino, koks elgesys yra prosocialus.

Kita reikšminga veikla yra su tėvais. Tiriamieji paminėjo 15 skirtingų veiklos aspektų darbui su tėvais, bendras prasminių vienetų skaičius – 36. Iš prasminių vienetų galima išskirti

veiklų formas ir turinį. Veiklų formos yra „seminarai“ (8), „pranešimai“ (4), „lankstinukai“ (4), „diskusijos“ (2), „susirinkimai“ (2), „paskaitos“ (4), „atvirų durų dienos“ (1), „informaciniai leidiniai“ (1), „nurodymas kur kreiptis“ (1), „individualios konsultacijos“ (3), „Tamo“ (2), „dalijimasis literatūra“ (1). Dažniausiai socialiniai pedagogai informuoja tėvus apie vykstančius seminarus tėvams galimai aktualiomis temomis. O pranešimų turinys buvo pažymėtas toks, kaip: „supažindinimas su socialinės apsaugos įstatymais“ (1), „supažindinimas su atsakomybe už vaikus“ (1), „netinkamo elgesio sprendimo būdai“ (1). Panašu, kad socialiniai pedagogai neatskleidė visų mokyklinių problemų savo atsakymuose. Nebuvo minimos mokyklose labai dažna patyčių tema, smurto prevencijos informacija, apie informavimą dėl pagalbos telefonų.

Šviečiamosios veiklos funkcijos veikloms su pedagogais buvo išskirti 17 prasminių vienetų, kurių bendras skaičius – 33. Tiriamieji nurodė tik veiklos formas: „seminarai“ (8), pranešimai“ (3), „diskusijos“ (1), „susirinkimai“ (2), „internetinėje svetainėje“ (2), „laikraštis“ (1), „gerosios patirties sklaida“ (4), „nukreipimas į informacinius šaltinius“ (1), „tyrimo rezultatų pristatymas“ (1), „paskaitos“ (1), „susitikimai su specialistais“ (1), „individualus darbas“ (3), „mokymai“ (1), „leidiniai“ (1), „lankstinukai“ (1), „konferencijos“ (1). Dažniausiai švietimas vyksta per seminarus, pranešimus, susirinkimus. Socialiniai pedagogai dalijasi gerąja patirtimi ir tyrimo rezultatais. Švietimas vyksta ir individualių pokalbių metu. Šviečiamoji funkcija yra gana svarbi mokyklos gyvenime ir vaiko socialinės gerovės užtikrinimui.

Šviečiamoji veiklos funkcija vykdoma ir su socialiniais partneriais. Išskirta 11 prasminių vienetų, kurių bendras skaičius – 26. Daugiausia buvo paminima „bendri renginiai“ (10) ir „bendradarbiavimas“ (4). Kiti atsakymai buvo po 1 ar 2 kartus, jie niekuo nesiskyrė nuo darbo su mokiniais, tėvais, pedagogais.

11 lentelė

Socialinių pedagogų išskiriamos veiklos vykdančios socialinio ugdymo funkciją (N=18)

Kategorija	Subkategorija	Prasminiai vienetai	Prasminių vienetų skaičius
Socialinio ugdymo funkcija	Veikla su mokiniais	Atsakomybės ugdymas	6
		Individualus darbas	5
		Klasių valandėlės	5
		Socialinių programų vykdymas	5
		Socialinio ugdymo pamokos	5
		Projektai	4
		Socialinių įgūdžių grupė	3
		Vertybių formavimas	2
		Akcijos	2
		Renginiai	2
		Bendravimas	1
		Socialinė veikla	1
		Intervencija	1
		Socialinės kompetencijos ugdymas	1
		Adaptacijos gerinimas	1
Gyvenimo įgūdžių ugdymas	1		

		Iš viso su mokiniais:	45
Veikla su tėvais	Inicijuojamas bendradarbiavimas su mokykla		5
	Programos		4
	Projektai		3
	Tėvų ugdymas		3
	Susirinkimai		2
	Konsultacijos		2
	Diskusijos		1
	Susitikimai		1
	Individualus darbas		1
	Grupinis darbas		1
	Tėvystės mokymai		1
	Vaiko elgesio koregavimo mokymai		1
	Tėvų grupių vedimas		1
	Saviugdros klubo vedimas		1
	Vaikų ir tėvų santykių humanizavimas		1
	Edukacinė pagalba		1
	Iš viso su tėvais:	29	
Su pedagogais	Psichologinio mikroklimato gerinimas		6
	Susirinkimai		5
	Pasitarimai		4
	Klasių valandėlės		4
	Bendradarbiavimas		3
	Pamokų lankymasis		2
	Šviečiamasis darbas		2
	Projektinė veikla		2
	Programų kūrimas		1
		Iš viso su pedagogais:	29
Veikla su soc. partneriais	Projektai		7
	Bendradarbiavimas		6
	Preveninės programos		2
	Renginiai		2
	Susirinkimai		1
	Gerosios patirties sklaida		1
	Paskaitos		1
		Iš viso su soc. partneriais:	20
	Iš viso:	123	

B.Bitinas (1990) teigia, kad svarbiausia pedagogo funkcija yra ugdyti vaikų norą mokytis. Jo nuomone, visi mokykloje dirbantys mokytojai atlieka socialinę pedagoginę funkciją, tačiau šį darbą profesionaliausiai atlieka socialiniai pedagogai. Tikima, kad socialinio pedagogo darbe reikšmingiausia socialinio ugdymo funkcija, bet atsižvelgiant į tyrimo rezultatus ir atlikus gautų duomenų analizę galima teigti, kad socialinis ugdymas yra vidutiniškai svarbus mokykloje. Bendras visų prasminių vienetų skaičius yra 123. Darbui su mokiniais buvo pažymėti 16 prasminių vienetų, jų bendras skaičius – 45. Buvo akcentuojamos tokios veiklos kaip „atsakomybės ugdymas“ (6), „individualus darbas“ (5), „klasių valandėlės“ (5), „socialinių programų vykdymas“ (5), „socialinio ugdymo pamokos“ (5). Pastebėta, kad socialiniai pedagogai vykdo skirtingai socialinių įgūdžių programas ir pamokas. Vienos vykdomos 1-4 klasių mokiniams, kitos vyresniems. Gimnazijose tokios pamokos jau nėra vykdomos, o vaikai, kuriems trūksta socialinių įgūdžių įtraukiami į veiklas, kuriose stiprinami pagrindiniai socialiniai

įgūdžiai tokie kaip bendravimo, bendradarbiavimo, laiko planavimo ir kt. Taip pat socialiniai įgūdžiai ugdomi i projektinėse veiklose. Rengiama daug skirtingų programų, kaip stiprinti, lavinti, ugdyti socialinius įgūdžius. Tiriamieji minėjo „Tiltus“, „Gyvenimo kryžkeles“, „Iveikiame kartu“. Programose užduotys orientuotos pagal amžiaus grupes.

Socialinis ugdymas vykdomas ir su tėvais. Tiriamųjų atsakymuose buvo išskirti 16 prasminių vienetų, kurių bendra suma - 29. Populiariausias - „Inicijuojamas bendradarbiavimas su mokykla“ (5). Tikėtina, kad tai gali reikšti, kad socialiniams pedagogams vis dar sunki užduotis pritraukti mokinių tėvus į bendrą problemų sprendimą, ieškoma efektyvaus bendradarbiavimo. Reikšmingas atsakymas buvo - „tėvystės mokymai“(1) ir “tėvų ugdymas“ (3). Jei tėvams trūksta tėvystės įgūdžių, nėra užtikrinamas vaikų sėkmingas augimas, tobulėjimas ir vystymasis, tai reiškia, kad vaikų socialinė gerovė nėra užtikrinama. O socialiniai pedagogai, vykdydami įvertinimo funkciją, ir išsiaiškinę, kad tėvai nepakankamai skiria vaikams dėmesio, nesirūpina arba per griežtai auklėja, siekia ugdyti tėvus, bando stiprinti tėvų socialinius įgūdžius, kartu gerindami vaikų socialinę gerovę.

Su pedagogais socialiniai pedagogais vykdo socialinio ugdymo funkciją per „susirinkimus“ (5) ir „gerindami mokyklos psichologinį mikroklimatą“ (6). Iš viso buvo 9 prasminiai vienetai, kurių bendras skaičius – 29. Tiriamieji paminėjo tokias socialinio ugdymo veiklas: „pasitarimai“ (4), „klasių valandėlės“ (4), „pamokų lankymasis“ (2), “bendradarbiavimas“(3), „projektinė veikla“ (2), “šviečiamasis darbas“(2), “programų kūrimas“(1). Socialinis ugdymas aktualesnis vaikams ir jų tėvams negu mokytojams, todėl ir nebuvo paminėta daugiau veiklų.

Darbai su socialiniai partneriais buvo tik 7 prasminiai vienetai, jų bendras skaičius – 20. Iš jų 7 “projektai”, 6 - “bendradarbiavimas”.

12 lentelė

Socialinių pedagogų išskiriamos veiklos vykdant įvertinimo funkciją (N=18)

Kategorija	Subkategorija	Prasminiai vienetai	Prasminių vienetų skaičius
Įvertinimo funkcija	Veikla su mokiniais	Mokinių soc. Padėties tyrimas	6
		Analizuoju mokinio vaidmenį tarp bendraamžių	3
		Pagalbos poreikių atskleidimas	3
		Individualūs pokalbiai	3
		„Problemos nustatymas“	2
		Socialinės pedagoginės pagalbos poreikio įvertinimas	2
		Anketų ruošimas	2
		Individualių bylų pildymas	1
		Pasiekto rezultato vertinimas	1
		Aiškinamasi, kas sunkiausiai sekasi	1
		Bendravimas	1
		Konsultacijos	1
		Aplinkos kūrimas	1
		Iš viso su mokiniais:	
		Veikla su tėvais	Lankymasis šeimose

		Individualūs pokalbiai	9
		Tėvų susirinkimai	8
		Tyrimai, įv. apklausos	4
		Bendravimas	3
		TAMO dienynas	2
		Apklauso	1
		Anketavimas	1
		Pokalbiai	1
		VGK susirinkimai	2
		Susitikimai	1
		Informavimas	1
		Iš viso su tėvais:	43
	Veikla su pedagogais	Klasių pasai	4
		TAMO dienynas	3
		Bendravimas	3
		Lankymasis šeimose	3
		Individualus konsultavimas	3
		Informacijos rinkimas	2
		Pokalbiai	2
		Susirinkimai	2
		Pamokų lankymas	2
		Dalykų mokytojų apklauso	1
		Vaiko problemų įvertinimas	1
		klasės valandėlės	1
		Bendradarbiavimas	1
		Dokumentų pildymas	1
		VGK	1
	Iš viso su pedagogais:	30	
	Veikla su soc. partneriais	Bendradarbiavimas	9
		Informacijos rinkimas	4
		Informacijos gavimas	2
		Situacijos įvertinimas	1
		keitimasis informacija	1
Iš viso su soc. partneriais:	17		
Iš viso:	117		

Įvertinimo funkcija – informacijos rinkimas, analizavimas ir išvadų darymas. (Socialinių pedagogų kvalifikaciniai reikalavimai, 2001). Įvertinimo funkcijoje iš viso yra 117 prasminių vienetų (žr. 12 lentelė). Pagal tiriamųjų atsakymus daugiausia prasminių vienetų yra pedagogams. Iškirta 15 prasminių vienetų, kurių bendras skaičius – 30. Kartu su pedagogais arba iš pedagogų informacija renkama skirtingais būdais: „lankymasis šeimose“ (3), „TAMO“ (3), „susirinkimai“ (2), „pamokų lankymas“ (2), „klasių pasai“ (4), „bendravimas“ (2), „dalykų mokytojų apklauso“ (1), „pokalbiai“ (2), „VGK“ (1), „bendradarbiavimas“ (1). Dalykų mokytojai ir klasės auklėtojai greičiausiai pastebi vaikų mokymosi problemas, mokinių bendravimą, o ši informacija reikalinga socialiniam pedagogui tolesniam darbui.

Darbi su vaikais socialiniai pedagogai nurodė atsakymus, kurie buvo suskirstyti į 13 prasminių vienetų, kurių bendras skaičius – 27. Dažniausiai buvo paminimas „mokinių socialinės padėties tyrimai“ (6). Įvertinimo funkcija atliekama įvairiais būdais ir formomis: „Problemos nustatymas“ (2), „bendravimas“ (1), „pagalbos poreikių atskleidimas“ (3), „mokinio vaidmuo tarp bendraamžių“ (3), „socialinės pedagoginės pagalbos poreikio įvertinimas“ (1), „aiškinamasi, kas

sunkiausiai sekasi“ (1), „anketų ruošimas“ (2), “individualių bylų pildymas“ (1), “pasiekto rezultato vertinimas” (1), “individualūs pokalbiai” (3), „konsultacijos“(1). Socialiniai pedagogai esant poreikiui įvertina vaikus per individualius pokalbius, anketavimą, stebėdami mokinius.

Darbas su tėvais taip pat yra atliekamas vykdant įvertinimo funkciją. Dažniausiai tiriamieji paminėjo „lankymasis šeimose“ (10). Lankydamiesi mokinio šeimose, socialiniai pedagogai, kartu su klasių auklėtojais įvertina vaiko buitines gyvenimo sąlygas, geriau supranta, kokioje aplinkoje vaikas auga, ar aplinka socialiai tinkama vaiko vystymuisi. „Individualūs pokalbiai su tėvais“ (9) yra dar vienas būdas įvertinti vaiko problemas, tėvų požiūrį į vaiką, tėvų pasaulėžiūrą ir aspiracijas vaiko atžvilgiu. „Tėvų susirinkimų metu“ (8) socialiniai pedagogai įvertina, kokios temos yra aktualios konkrečiai klasei ar bendrai mokyklai, kuriose srityse reikėtų daugiau skirti dėmesio. Iš viso atsakymai buvo suskirstyti į 12 prasminių vienetų, kurių bendras skaičius – 43.

Atsakymai apie darbą su socialiniais partneriais buvo suskirstyti į 5 prasminius vienetus, kurių bendras skaičius – 17. 9 - „bendradarbiavimas“, 4 – informacijos rinkimas: “Bendradarbiauju su socialiniais partneriais ir renku informaciją apie mokinius ir jų šeimos narius. Įvertinu situacijas“. „Gaunu informaciją iš socialinių paslaugų skyriaus, vaikų teisių apie rizikas jo šeimoje. Bendradarbiauju su nepilnamečių reikalų inspektore apie policijos įskaitoje esančius vaikus.“ Galima teigti, kad socialiniai pedagogai su socialiniais partneriais daugiausia bendradarbiauja dalindamiesi informacija, siunčiant ir gaunant raštus. Dažniausiai bendradarbiauja su VTAS, PPT, nepilnamečių reikalų inspektoriais.

13 lentelė

Socialinių pedagogų išskiriamos veiklos vykdant vadybinę funkciją (N=18)

Kategorija	Subkategorija	Prasminiai vienetai	Prasminių vienetų skaičius
Vadybinė funkcija	Veikla su mokiniais	Socialinių grupių kūrimas	7
		Socialinės pagalbos planavimas	4
		Informacijos kaupimas	3
		Renginių organizavimas	3
		Mokymosi reikmių kūrimas	2
		Veiklos planų rengimas	2
		Tiriamosios veiklos inicijavimas	2
		Problemų sprendimas	2
		Susitikimų organizavimas	1
		Lanksčiai vadovauja	1
		Sprendimų priėmimas	1
		Akcijų organizavimas	1
		Problemų aptarimas	1
		Projektų organizavimas	1
		Projektų vykdymas	1
		Socialinių išvykų organizavimas	1
		Konferencijų organizavimas	1
		Socialinio ugdymo proceso kontroliavimas	1

		Pavežėjimo kompensavimo organizavimas	1
		Nemokamo maitinimo organizavimas	1
		Socialiai remtinų mokinių aprūpinimas mokyklinėmis reikmėmis	1
		Iš viso su mokiniais:	38
	Veikla su tėvais	Tėvų įtraukimas	6
		Socialinių paslaugų organizavimas	6
		Akcijų organizavimas	2
		Veiklos numatymas	2
		Diskusijos	2
		Sveikatos priežiūros organizavimas	1
		Užsiėmimų organizavimas	1
		Glaudus bendradarbiavimas	1
		Tėvų susirinkimų moderavimas	1
		Saviugdų klubo kūrimas	1
		Tarpusavio ryšių užmezgimas	1
		Tiriamosios veiklos organizavimas	1
		Renginių organizavimas	1
		Programų vykdymas	1
		Iš viso su tėvais:	27
	Su pedagogais	Veiklos kūrimas	4
		Planų derinimas	4
		VGK telkimas	5
		Grupinio darbo organizavimas	3
		Labdaros akcijų organizavimas	2
		Posėdžių organizavimas	2
		Darbo metodų pasirinkimas	1
		Tarpusavio ryšių užmezgimas	1
		Socialinės politikos analizė	1
	Iš viso su pedagogais:	23	
	Veikla su soc. partneriais	Bendradarbiavimas	6
		Renginių organizavimas	3
		Užsiėmimų organizavimas	2
		Raštų siuntimas	1
		Ryšių palaikymas	1
		Projektų organizavimas	1
		Siūlymų teikimas	1
		Rėmėjų paieška	1
		Seminarų organizavimas	1
Tarpusavio ryšių užmezgimas		1	
Iš viso su soc. partneriais:		18	
Iš viso:	106		

Vadybinė funkcija – organizavimas, telkimas, planavimas, sprendimų priėmimas ir atsakymas už juos. (Socialinio pedagogo kvalifikaciniai reikalavimai, 2001). Vadybinės funkcijos atsakymai buvo suskirstyti į prasminius vienetus, kurių bendras skaičius – 106 (žr. 13 lentelė). Subkategorijoje „darbas su mokiniais“ yra 38 prasminiai vienetai: „socialinių grupių kūrimas“ (7), „socialinės pagalbos planavimas“ (4), „informacijos kaupimas“ (3), „renginių organizavimas“ (3). Visi kiti prasminiai vienetai turėjo po 1 ar 2 pasikartojimus. („mokymosi reikmių kūrimas“ (2), „veiklos planų rengimas“ (2), „sprendimų priėmimas“ (1), „tiriamosios veiklos inicijavimas“ (2), „problemų sprendimas“ (2), „problemų aptarimas“ (1), „akcijų organizavimas“ (1), „projektų organizavimas“ (1), „socialinių išvykų organizavimas“ (1),

“konferencijų organizavimas“ (1), “socialinio ugdymo proceso kontroliavimas“ (1), “pavežėjimo kompensavimo organizavimas“ (1), “nemokamo maitinimo organizavimas“ (1), “susitikimų organizavimas”(1)). Tiriamųjų pateikti atsakymai leidžia teigti, kad socialinių pedagogų vadybinė veikla su mokiniais apima daug ir įvairių sričių, nuo mokyklinių reikmių aprūpinimo iki projektų vykdymo.

Darbai su tėvais pagal vadybinę funkciją daugiausia dėmesio skiriama „tėvų įtraukimui“ (6) ir „socialinių paslaugų organizavimui“ (6). Nors iš viso atsakymai buvo suskirstyti į 14 prasminių vienetų, kurių bendra suma – 27. Galima teigti, kad vadybinėje funkcijoje socialiniai pedagogai daugiausia dėmesio skiria į bendradarbiavimą su tėvais, nors pirmiausia reikėtų tėvus įtraukti į bendras veiklas, bet kiek pastebima, mokyklose tai dažniausiai kol kas sunkiai sekasi.

Vadybinės funkcijos veikloje, remiantis tyrimo rezultatais, socialiniai pedagogai darbe su pedagogais daugiausia dėmesio skiria vaiko gerovės komisijos telkimui ir darbui joje. Vaiko gerovės komisija atlieka daug veiklos siekdama užtikrinti vaikų socialinę gerovę. Šioje komisijoje socialinis pedagogas atlieka reikšmingą vaidmenį. Jo pasiūlytos idėjos dėl naujų tyrimų, vaikų socialinės padėties įvertinimų yra aptariamose tarp visų VGK narių ir gavus mokyklos direktoriaus sutikimą organizuojami tyrimai, naujos veiklos, naujų programų įgyvendinimas ir projektų kūrimas.

Darbas su socialiniais partneriais socialinių pedagogų vadybinėje veiklos funkcijoje vyksta bendradarbiaujant vaiko gerovės labui.

14 lentelė

Socialinių pedagogų išskiriamos veiklos vykdant teisinę funkciją (N=18)

Kategorija	Subkategorija	Prasminiai vienetai	Prasminių vienetų skaičius
Teisinė funkcija	Veikla su mokiniais	Supažindinimas	11
		Informavimas	4
		Paskaitos	3
		Diskusijos	3
		Atstovavimas vaiko teisėms	3
		Įspėjimai	2
		Viktorinos	1
		Dokumentų rengimas	1
		Susitikimų organizavimas	1
		Konsultacijos	1
	Iš viso su mokiniais:		30
	Veikla su tėvais	Supažindinimas	10
		Informavimas	6
		Konsultacijos	5
		Iš viso su tėvais:	
	Su pedagogais	Konsultacijos	7
		Supažindinimas	6
		Informavimas	3
		Analizavimas	2

		Iš viso su pedagogais:	18
	Veikla su soc. partneriais	Vaiko teisių gynimas	5
		Atstovavimas vaiko interesams	4
		Paskaitos	3
		Bendradarbiavimas	2
		Diskusijos	2
		Renginiai	2
		Išstatyminės bazės atnaujinimas	1
		VTAS	1
		Konsultacijos	1
			Iš viso su soc. partneriais:
		Iš viso:	90

Socialinio pedagogo veiklos tikslas – siekti, kad mokiniui būtų garantuota teisė į gyventi šeimoje, teisė į išsimokslinimą, būti apsaugotam nuo diskriminacijos, nuo netinkamo elgesio su juo, žiaurumo, išnaudojimo ir kt. (Kučinskas, 1997). Tiriamųjų atsakymai buvo suskirstyti į 26 prasminius vienetus, kurių bendra suma – 90 (žr. 14 lentelė). Subkategorijose su „veiklos su mokiniais“, „veiklos su pedagogais“, „veiklos su tėvais“ buvo paminėti tie patys prasminiai vienetai - „supažindinimas“, „informavimas“, „konsultavimas“. Per visas subkategorijas šių prasminių vienetų bendras skaičius – 52. Likęs prasminių vienetų skaičius pasiskirsto tarp galimai mažiau reikšmingų pasisakymų. Galima teigti, kad socialiniai pedagogai atlikdami teisinę funkciją daugiausia informuoja, supažindina ir konsultuoja teisiniais klausimais tiek mokinius, tiek tėvus ir pedagogus. Vaikams būtina priminti mokinių elgesio taisykles, teises, pareigas ir atsakomybę. Tėvams taip pat kalbama apie tėvų valdžios nepanaudojimą ir jų teisinę atsakomybę už vaikus. Pedagogų informavimas vyksta apie tai, kokias jie turi teises ir pareigas, primenama, koks elgesys pažeidžia vaiko interesus.

15 lentelė

Socialinių pedagogų išskiriamos veiklos vykdant koordinacinę funkciją (N=18)

Kategorija	Subkategorija	Prasminiai vienetai	Prasminių vienetų skaičius
Koordinacinė funkcija	Veikla su mokiniais	Projektų inicijavimas	7
		Socialiai naudingos veiklos organizavimas	3
		Akcijų organizavimas	3
		Specialistų ieškojimas	2
		Individualūs pokalbiai	2
		Socializacijos proceso koordinavimas	2
		Fizinio saugumo užtikrinimas	2
		Ekskursijos	2
		Stovyklos	2
		Renginių inicijavimas	1
		Mikroklimato formavimas	1
		Renginių organizavimas	1
		Psichologinio saugumo užtikrinimas	1
		Prevencinių programų organizavimas	1
		Ryšų palaikymas	1

		Iš viso su mokiniais:	31
	Veikla su tėvais	Bendri renginiai	5
		Bendradarbiavimas	3
		Rekomendacijų teikimas	3
		Tarpininkavimas	2
		Nukreipimas pas specialistus	2
		Konfliktų sprendimas	1
		Tėvų savipagalbos grupės koordinavimas	1
		Tėvų pedagoginio švietimo koordinavimas	1
		Iš viso su tėvais:	18
	Su pedagogais	Posėdžiai	5
		Mikroklimato formavimas	4
		Pasitarimai	4
		Susitikimai su specialistais	3
		Inicijavimas projektų	3
		Seminarai	2
		VGK	2
		Komandų kūrimas	2
		Rekomendacijų teikimas	1
		Bendradarbiavimas su tėvais	1
Tėvų švietimo temų koordinavimas		1	
Projektų koordinavimas		1	
Iš viso su pedagogais:		29	
Veikla su soc. partneriais	Nuolatinių ryšių palaikymas	6	
	Bendradarbiavimas	6	
	Projektai	3	
	Pasitarimai	2	
	Posėdžiai	2	
	Nukreipimas į vaikų dienos centrus	1	
	Iš viso su soc. partneriais:	20	
	Iš viso:	78	

Leliūgienė (1997) teigia, kad socialinė pedagogika mokykloje – pagalba silpniau besimokantiems įsitraukti į mokyklos gyvenimą, jų pastangų koordinacija, pagalba sprendžiant mokinių, mokytojų ir tėvų problemas. Pagal socialinio pedagogo kvalifikacinius reikalavimus (2001), koordinacinė funkcija – palaikymas ryšių, siunčiant ir perduodant informaciją. Atsakymų apie koordinacinę funkciją buvo mažiausiai, bendras skaičius – 78. Išanalizavus tiriamųjų atsakymus galima teigti, kad darbu su mokiniais daugiausia dėmesio skiriama „projektų inicijavimui“ (7), ir „socialiai naudingos veiklos organizavimas“ (3). Tarp atsakymų buvo tokie pasisakymai, kaip „specialistų ieškojimas“ (2), „renginių inicijavimas“ (1), „socializacijos proceso koordinavimas“ (2), „mikroklimato formavimas“ (1), „psichologinio saugumo užtikrinimas“ (1), „fizinio saugumo užtikrinimas“ (2), „ekskursijos“ (2), „stovyklos“ (2), „renginių organizavimas“ (1), „akcijų organizavimas“ (3), „prevencinių programų organizavimas“ (1), „ryšių palaikymas“ (1). Galima teigti, kad socialiniai pedagogai atlikdami koordinavimo funkciją įsitraukia į projektus, renginius, akcijas ir juos kuruoja.

Darbas su tėvais pagal šią funkciją vyksta per „bendrus renginius“ (5), „bendradarbiavimą“ (3) ir „rekomendacijų teikimą“ (3). O dirbdami su pedagogais socialiniai pedagogai dalyvauja, organizuoja ir koordinuoja posėdžius (5), pasitarimus (4), formuoja

mikroklimatą (4). Su socialiniais partneriais pedagogų teigimu koordinacinės funkcijos vykdymas vyksta per „nuolatinių ryšių palaikymą“ (6), „bendradarbiavimą“ (6).

Galima teigti, kad socialiniai pedagogai atlieka visas veiklos funkcijas, kurios yra nurodytos socialinių pedagogų kvalifikaciniuose reikalavimuose ir pareigineje instrukcijoje, siekdami vaikų socialinės gerovės užtikrinimo ir švietimo įstatymuose numatytų tikslų pasiekimo. Šie tyrimo rezultatai sutampa su Kvieskienės, Indrašienės, Targamadzės, Valeckienės, Merfeldaitės, Suboč (2006) atliktu tyrimu, kuriame nustatyta, kad beveik visi tyrime dalyvavę socialiniai pedagogai atlieka visas funkcijas. Išsiaiškinta, kad dažniausiai jų atliekamos funkcijos yra individualus darbas su vaiku, su tėvais/teisėtais vaiko atstovais, tėvų/vaiko teisėtų atstovų informavimas apie probleminę situaciją, bendradarbiavimas su mokyklos specialistais, mokytojais, administracija, sprendžiant vaikų socialines pedagogines problemas, vaiko socialinių problemų ir poreikių įvertinimas, lankymas vaikų namuose, socialinės pagalbos teikimo planavimas ir dalyvavimas procese bei šviečiamasis - informacinis darbas.

Taigi kokybinės turinio analizės metu gauti duomenys rodo, kad socialiniai pedagogai ekspertai tikėtina, kad atlieka visas savo veiklos funkcijas, tačiau manoma, kad būtų naudinga išsiaiškinti ar gautų duomenų patikimumą ir gauti daugiau informacijos apie jų vykdomas veiklos funkcijas bei išsiaiškinti kurių funkcijų vykdymui socialinių pedagogų darbe reikia ar nereikia tobulinimų.

16 lentelė

Socialinių pedagogų atliekamų išvardintų funkcijų vertinimai (N=18),(M)

Funkcija	M
Konsultavimo	3,89
Prevencinė	3,89
Šviečiamoji	3,78
Socialinio ugdymo	3,78
Korekcinė	3,67
Vadybinė	3,50
Įvertinimo	3,44
Koordinacinė	3,44
Teisinė	3,39

Tyrimo metu iš ekspertų gauti duomenys iš keleto uždaro tipo klausimų rodo, kad socialiniai pedagogai galimai daugiausiai dėmesio skiria konsultavimo ir prevencinei funkcijoms (žr. 16 lentelė). Revenkienė (2010) nustatė, kad socialinio pedagogo veikla vykdant, prevencinę veiklą, stebint mokinių elgesį gali duoti naudos, tiek stiprinant ryšius su mokinių tėvais, tiek popamokinės veiklos būdu. Minėto tyrimo metu siekta sužinoti, kaip mokytojų nuomone, galima

gerinti socialinio pedagogo veiklą, kad jis efektyviau padėtų elgesio problemų turintiems mokiniams.

Mažiausiai dėmesio socialiniai pedagogai, remiantis tyrimo duomenimis, skiria įvertinimo, koordinacinei ir teisinei funkcijoms (žr. 16 lentelė). Siekiant vaikų gerovės, socialinis pedagogas turėtų kiekvienam vaikui skirti bent šiek tiek dėmesio. Socialinis pedagogas mokykloje yra tik vienas, o kartais net dirba puse arba ketvirčiu etato, o vaikų mokyklose būna net apie 1000 ir daugiau (kalbant Lietuvos mastu) (Lietuvos socialinių pedagogų asociacija, 2011), todėl tikėtina, kad socialiniai pedagogai išskiria sau funkcijų prioritetus, išsirenka kurias veiklos funkcijas jie įgyvendina daugiau, o kurias mažiau.

Lyginant šiuos duomenis su atsakymais į atviro tipo (kokybinius) klausimus galima manyti, kad socialiniai pedagogai ekspertai nemelavo, nes duomenys sutampa. Turinio analizės metu nustatyta, kad galimai svarbiausios veiklos funkcijos yra korekcinė, prevencinė ir konsultacinė, o iš vertinimo skalės galima išskirti tikėtina, kad svarbiausias funkcijas tokias kaip konsultacinė, prevencinė ir šviečiamoji.

17 lentelė

Socialinių pedagogų konsultacinės funkcijos vykdymo, dėl vaikų socialinės gerovės gerinimo, esamos ir pageidautinos situacijų vertinimai (N=18),(M)

Konsultacinė funkcija	M ^{1*}	M ²	Vidurkių skirtumas	p
Mokymosi pasiekimų gerinimui	3,72	3,94	0,22	0,10
Vaiko materialinės padėties gerinimui	3,72	3,89	0,17	0,08
Vaiko laimingumo jausmo stiprinimui	3,61	3,89	0,28	0,02
Sveikatos stiprinimui	3,50	3,72	0,22	0,10
Vaiko santykių su kitais žmonėmis gerinimui	3,33	3,72	0,39	0,02
Vaiko rizikingo elgesio mažinimui	3,00	3,56	0,56	0,00

*Paiškinimai: M¹ – esamos situacijos vertinimų vidurkis; M² –pageidautinos situacijos vertinimo vidurkis; p3 – statistiškai reikšmingas skirtumas, (kai p < 0,05) tarp situacijos vertinimo ir lūkesčio vidurkių.

Kaip rodo ekspertų vertinimas, tikėtina, kad konsultacinės funkcijos vykdymas siekiant vaikų socialinės gerovės yra svarbiausiais. Šios funkcijos vykdymas, anot socialinių pedagogų ekspertų tikėtina, kad labiausiai svarbus vaikų mokymosi pasiekimams ir vaiko materialinės gerovės padėčiai gerinti (žr. 17 lentelė). Šiuos duomenis galima paaiškinti tuo, kad atlikto tyrimo duomenimis išsiaiškinta, kad konsultacijų metu socialiniai pedagogai (kaip buvo matyti iš 9 lentelės) akcentuoja mokyklos reikšmę, skatina atsakomybę už savo veiksmus, kelia mokymosi motyvaciją, kas tiesiogiai įtakoja mokymosi pasiekimus. Gauti duomenys rodo, kad socialiniai pedagogai mano, kad konsultacinės funkcijos vykdymas mažiausiai įtakoja vaiko rizikingą elgesį. Bendras situacijų vertinimų vidurkių skirtumas nėra didelis, tai reiškia, kad socialiniai

pedagogai daug skiria dėmesio šiai funkcijai ir nori panašiai tiek pat dėmesio skirti šiai funkcijai toliau, apskaičiuoti vidurių skirtumai labai nedideli, todėl iškilo poreikis išsiaiškinti ar tarp minėtų vidurkių yra statistiškai reikšmingas skirtumas. Kadangi duomenys nepaklūsta normaliam skirstiniui, naudota neparimetrinė statistika ir atliktas *Paired-Samples T-Testas*. Atlikus testą rasti statistiškai reikšmingi vidurkių skirtumai tarp socialinių pedagogų atliekamų veiklos funkcijų esamos situacijos ir tobulinimo gairių siekiant vaiko laimingumo jausmo stiprinimo, vaiko santykių su kitais žmonėmis gerinimo ir vaiko rizikingo elgesio mažinimui. Galima teigti, kad minėtiems socialinės gerovės rodikliams, atliekant konsultacinę funkciją, gerinimui reikėtų skirti daugiau dėmesio.

Ekspertų nuomone, galimai, prevencinės funkcijos vykdymas yra antras pagal svarbumą. Vykdydami šią funkciją, galima teigti, kad socialiniai pedagogai labiausiai siekia pagerinti vaiko santykius su kitais žmonėmis ir pastiprinti vaiko sveikatą (žr. 18 lentelė). Bendri vertinimų vidurkių skirtumai skirtumai nėra dideli, tačiau rasti reikšmingi skirtumai tarp realiai vykdomų veiklos funkcijų ir lūkesčių siekiant geresnių vaiko santykių su kitais žmonėmis, mokymosi pasiekimų gerinimo, vaiko laimingumo jausmo stiprinimo ir vaiko materialinės padėties gerinimo.

18 lentelė

Socialinių pedagogų prevencinės funkcijos vykdymo esamos ir pageidautinos situacijų vertinimai (N=18),(M)

Preveninė funkcija	M ^{1*}	M ²	Vidurkių skirtumas	P
Vaiko santykių su kitais žmonėmis gerinimui	3,67	3,89	0,22	0,04
Sveikatos stiprinimui	3,56	3,78	0,22	0,10
Mokymosi pasiekimų gerinimui	3,50	3,83	0,33	0,01
Vaiko rizikingo elgesio mažinimui	3,50	3,72	0,22	0,16
Vaiko laimingumo jausmo stiprinimui	3,28	3,72	0,44	0,01
Vaiko materialinės padėties gerinimui	2,72	3,39	0,67	0,01

*Paaiškinimai: M¹ – esamos situacijos vertinimų vidurkis; M² –pageidautinos situacijos vertinimo vidurkis; p³ – statistiškai reikšmingas skirtumas, (kai p < 0,05) tarp situacijos vertinimo ir lūkesčio vidurkių.

Iš gautų rezultatų galima spręsti, kad atlikdami prevencinę, šviečiamąją ir socialinio ugdymo funkcijas, socialiniai pedagogai ekspertai labiausiai siekia gerinti tokius socialinės gerovės rodiklius, kaip vaiko santykiai su kitais žmonėmis, mokymosi pasiekimai, sveikatos stiprinimas (žiūrėti 18-20 lentelės). Iš to galima spręsti, kad socialiniai pedagogai žino, kad geri mokymosi rezultatai tiesiogiai, anot Jociutės, Krupskienės, Sabaliaskienės, Paulauskienės (2008), susiję su mažesniais nusiskundimais sveikata. Minėtos autorės nustatė, kad geriau besimokantys mokiniai rečiau skundžiasi sveikata, geriau vertina savo sveikatą ir pasižymi mažesne rūkymo rizika, jie labiau patenkinti savo gyvenimu, kas sudaro vaiko socialinę gerovę.

Socialinių pedagogų šviečiamosios funkcijos vykdymo esamos ir pageidautinos situacijų vertinimai (N=18),(M)

Šviečiamoji funkcija	M^{1*}	M²	Vidurkių skirtumas	p
Vaiko santykių su kitais žmonėmis gerinimui	3,53	3,82	0,29	0,02
Mokymosi pasiekimų gerinimui	3,41	3,71	0,29	0,06
Sveikatos stiprinimui	3,41	3,59	0,18	0,38
Vaiko rizikingo elgesio mažinimui	3,41	3,59	0,18	0,27
Vaiko laimingumo jausmo stiprinimui	3,35	3,59	0,24	0,16
Vaiko materialinės padėties gerinimui	2,71	3,24	0,53	0,02

*Paiškinimai: M¹ – esamos situacijos vertinimų vidurkis; M² –pageidautinos situacijos vertinimo vidurkis; p3 – statistiškai reikšmingas skirtumas, (kai p < 0,05) tarp situacijos vertinimo ir lūkesčio vidurkių.

Socialinių pedagogų socialinio ugdymo funkcijos vykdymo esamos ir pageidautinos situacijų vertinimai (N=18),(M)

Socialinio ugdymo funkcija	M^{1*}	M²	Vidurkių skirtumas	P
Sveikatos stiprinimui	3,61	3,89	0,28	0,06
Vaiko santykių su kitais žmonėmis gerinimui	3,50	3,94	0,44	0,00
Vaiko rizikingo elgesio mažinimui	3,39	3,83	0,44	0,01
Mokymosi pasiekimų gerinimui	3,22	3,72	0,50	0,00
Vaiko laimingumo jausmo stiprinimui	3,17	3,72	0,56	0,00
Vaiko materialinės padėties gerinimui	2,67	3,50	0,83	0,00

*Paiškinimai: M¹ – esamos situacijos vertinimų vidurkis; M² –pageidautinos situacijos vertinimo vidurkis; p3 – statistiškai reikšmingas skirtumas, (kai p < 0,05) tarp situacijos vertinimo ir lūkesčio vidurkių.

Socialinių pedagogų korekcinės funkcijos vykdymo esamos ir pageidautinos situacijų vertinimai (N=18),(M)

Korekcinė funkcija	M^{1*}	M²	Vidurkių skirtumas	p
Mokymosi pasiekimų gerinimui	3,61	3,89	0,28	0,02
Vaiko materialinės padėties gerinimui	3,61	3,89	0,28	0,06
Vaiko laimingumo jausmo stiprinimui	3,50	3,83	0,33	0,03
Sveikatos stiprinimui	3,22	3,83	0,61	0,00
Vaiko santykių su kitais žmonėmis gerinimui	3,11	3,67	0,56	0,00
Vaiko rizikingo elgesio mažinimui	2,83	3,44	0,61	0,00

*Paiškinimai: M¹ – esamos situacijos vertinimų vidurkis; M² –pageidautinos situacijos vertinimo vidurkis; p3 – statistiškai reikšmingas skirtumas, (kai p < 0,05) tarp situacijos vertinimo ir lūkesčio vidurkių.

Ekspertų vertinimas leidžia teigti, kad socialiniai pedagogai, vykdydami korekcinę, vadybinę ir įvertinimo funkcijas mano, kad šios funkcijos labiausiai teigiamai veikia vaikų mokymosi pasiekimus ir materialinę padėtį (žiūrėti 21-23 lentelės). Tai yra itin svarbu, nes

mokymosi pasiekimai gimnazijose ir progimnazijose yra labai svarbūs mokinių tolimesniam gyvenimui, ateičiai. Kadangi Lietuvos švietimo politika sudaryta taip, kad norint įstoti į valstybės finansuojamas aukštųjų mokyklų vietas reikia turėti aukštus mokymosi pasiekimus, tai socialinių pedagogų orientavimasis į mokinių mokymosi pasiekimų gerinimą yra labai pagirtinas ir naudingas vaikams kasdieniniame gyvenime. Vaiko materialinės padėties gerinimas, kaip jau buvo minėta anksčiau taip pat yra labai svarbus, nes jeigu vaikas nebus aprūpintas materialiai, tai jis negalės sėkmingai adaptuotis visuomenėje ir tapti pilnaverčiu visuomenės dalyviu.

22 lentelė

Socialinių pedagogų vadybinės funkcijos vykdymo esamos ir pageidautinos situacijų vertinimai (N=18),(M)

Vadybinė funkcija	M ^{1*}	M ²	Vidurkių skirtumas	p
Vaiko materialinės padėties gerinimui	3,50	3,61	0,11	0,33
Mokymosi pasiekimų gerinimui	3,39	3,61	0,22	0,16
Vaiko laimingumo jausmo stiprinimui	3,28	3,67	0,39	0,05
Sveikatos stiprinimui	3,06	3,56	0,50	0,04
Vaiko rizikingo elgesio mažinimui	2,94	3,44	0,50	0,07
Vaiko santykių su kitais žmonėmis gerinimui	2,83	3,44	0,61	0,00

*Paaiškinimai: M¹ – esamos situacijos vertinimų vidurkis; M² –pageidautinos situacijos vertinimo vidurkis; p3 – statistiškai reikšmingas skirtumas, (kai p < 0,05) tarp situacijos vertinimo ir lūkesčio vidurkių.

23 lentelė

Socialinių pedagogų įvertinimo funkcijos vykdymo esamos ir pageidautinos situacijų vertinimai (N=18),(M)

Įvertinimo funkcija	M ^{1*}	M ²	Vidurkių skirtumas	p
Vaiko materialinės padėties gerinimui	3,78	3,83	0,06	0,67
Mokymosi pasiekimų gerinimui	3,72	3,83	0,11	0,33
Sveikatos stiprinimui	3,50	3,72	0,22	0,16
Vaiko laimingumo jausmo stiprinimui	3,50	3,61	0,11	0,50
Vaiko santykių su kitais žmonėmis gerinimui	3,06	3,39	0,33	0,06
Vaiko rizikingo elgesio mažinimui	2,94	3,11	0,17	0,38

*Paaiškinimai: M¹ – esamos situacijos vertinimų vidurkis; M² –pageidautinos situacijos vertinimo vidurkis; p3 – statistiškai reikšmingas skirtumas, (kai p < 0,05) tarp situacijos vertinimo ir lūkesčio vidurkių.

Socialiniai pedagogai ekspertai, remiantis tyrimo metu gautais rezultatais, atlikdami koordinacinę ir teisinę funkcijas mano, kad šių funkcijų atlikimas svarbiausias vaikų sveikatos stiprinimui ir santykiu su kitais žmonėmis gerinimui (žiūrėti 24, 25 lentelės). Galima teigti, kad socialinių pedagogų nuomonė yra teisinga, nes pasak Černeckienės (2007), socialiniai pedagogai yra socioedukacinio darbo koordinatoriai mokykloje. Jų tikslas – mokyklos šilto mikroklimato ir

visų mokyklos bendruomenės narių santykių formavimas, kurie skatina geresnius tarpusavio santykius kartu gerinant mokinių psichologinę ir fizinę sveikatą. Atlikdami teisinę funkciją, socialiniai pedagogai atstovauja ir gina mokinių interesus, taip skatindami vaikus nepažeidinėti mokinių elgesio taisyklių, laikytis visuomenei priimtinių elgesio normų.

24 lentelė

Socialinių pedagogų koordinacinės funkcijos vykdymo esamos ir pageidautinos situacijų vertinimai (N=18),(M)

Koordinacinė funkcija	M ¹ *	M ²	Vidurkių skirtumas	P
Sveikatos stiprinimui	3,71	3,82	0,12	0,33
Vaiko santykių su kitais žmonėmis gerinimui	3,65	3,82	0,18	0,19
Vaiko laimingumo jausmo stiprinimui	3,35	3,76	0,41	0,1
Vaiko rizikingo elgesio mažinimui	3,29	3,76	0,47	0,14
Mokymosi pasiekimų gerinimui	3,12	3,53	0,41	0,03
Vaiko materialinės padėties gerinimui	2,76	3,29	0,53	0,02

*Paaiškinimai: M¹ – esamos situacijos vertinimų vidurkis; M² –pageidautinos situacijos vertinimo vidurkis; p3 – statistiškai reikšmingas skirtumas, (kai p < 0,05) tarp situacijos vertinimo ir lūkesčio vidurkių.

25 lentelė

Socialinių pedagogų teisinės funkcijos vykdymo esamos ir pageidautinos situacijų vertinimai (N=18),(M)

Teisinė funkcija	M ¹ *	M ²	Vidurkių skirtumas	P
Vaiko santykių su kitais žmonėmis gerinimui	3,50	3,83	0,33	0,03
Sveikatos stiprinimui	3,33	3,67	0,33	0,03
Vaiko rizikingo elgesio mažinimui	2,83	3,56	0,72	0,00
Vaiko laimingumo jausmo stiprinimui	2,78	3,61	0,83	0,00
Mokymosi pasiekimų gerinimui	2,72	3,39	0,67	0,00
Vaiko materialinės padėties gerinimui	2,72	3,33	0,61	0,01

*Paaiškinimai: M¹ – esamos situacijos vertinimų vidurkis; M² –pageidautinos situacijos vertinimo vidurkis; p3 – statistiškai reikšmingas skirtumas, (kai p < 0,05) tarp situacijos vertinimo ir lūkesčio vidurkių.

Apibendrinant galima teigti, kad socialiniai pedagogai daugiausiai dėmesio vykdydami savo veiklos funkcijas skiria vaikų santykių su kitais žmonėmis gerinimui ir mokymosi pasiekimų gerinimui. Taip pat daug dėmesio skiria sveikatos stiprinimui ir vaikų materialinės padėties gerinimui. Peržiūrėjus esamos veiklos funkcijų atlikimo situacijos ir tobulinimo gairių rezultatų vidurkių skirtumus galima teigti, kad ekspertų nuomone yra labai svarbus visų jiems skirtų funkcijų vykdymas vaikų socialinės gerovės gerinimui, o iš pakankamai nedidelių vertinimų vidurkių skirtumo galima spręsti, kad socialinių pedagogų lūkesčiai sutampa su kasdieniniu darbu, jų funkcijų atlikimu. Tačiau iš tyrimo rezultatų galima spręsti, kad

socialiniams pedagogams daugiau dėmesio savo darbe reikėtų skirti vaiko materialinės padėties gerinimui ir vaiko rizikingo elgesio mažinimui.

Išvados

1. Išanalizavus teorinę medžiagą nustatyta, kad mokyklose socialiniai pedagogai siekia formuoti vaikų socialinę gerovę atlikdami įvertinimo, konsultavimo, korekcinę, vadybinę, šviečiamąją, koordinacinę, socialinio ugdymo, teisinę funkcijas. Analizuojant mokslinę teoriją, buvo atskleista, kad vaikų socialinę gerovę sudaro sveikata, vaiko pasitenkinimas savo gyvenimu, santykiai su svarbiais žmonėmis, materialinė padėtis, saugumas, mokymasis, namų aplinka.

2. Atlikus ekspertų atsakymų kokybinę turinio analizę, nustatyta, kad tikėtina jog visi socialiniai pedagogai vykdo socialinių pedagogų kvalifikaciniuose reikalavimuose ir pareiginėje instrukcijoje nurodytas funkcijas. Manoma, kad daugiausia socialiniai pedagogai dirba vykdydami korekcinę funkciją, o mažiausiai veiklų - koordinacinės funkcijos vykdymui.

3. Atlikus tyrimą ir išanalizavus duomenis, išsiaiškinta, kad socialiniai pedagogai galimai mano, jog siekiant vaikų socialinės gerovės daugiausia dėmesio reikia skirti konsultacinės funkcijos vykdymui ir šios funkcijos vykdymas ypač reikšmingas vaikų mokymosi pasiekimų ir vaikų materialinės padėties gerinimui, o mažiausiai dėmesio skiriama teisei funkcijai ir jos vykdymui, ypatingai mokinių mokymosi pasiekimų ir vaikų materialinės padėties gerinimui.

4. Socialinių pedagogų veikla kiekvienoje mokykloje formuojasi skirtingai, tačiau visuose mokyklose sprendžiamos panašios socialinės problemos: smurto, vaikų elgesio problemos, vaikų krizės atvejai, mokymosi motyvacijos. Vykdomos bendros visoje Lietuvoje programos, dalyvaujama projektuose ir labai sunku atskirti, kur baigiasi viena veiklos funkcija ir prasideda kita. Visos socialinių pedagogų veiklos funkcijos yra tarpusavyje susijusios ir tik vykdydami jas visas socialiniai pedagogai gali užtikrinti vaikų socialinę gerovę.

Rekomendacijų projektas

1. Projekto aprašymas

1.1. projekto anotacija (<i>trumpas projekto pristatymas nuo 1000 iki 2000 spaudos ženklų</i>)
Projektas – Socialinių pedagogų profesinių kompetencijų, susijusių su vaikų socialinės gerovės gerinimu, didinimas. Projekte dalyvaus Šiaulių mieste dirbantys socialiai pedagogai.
1.2. Projekto tikslas
Kelti socialinių pedagogų profesines kompetencijas susijusias su vaikų socialinės gerovės didinimu.
1.3. Projekto uždaviniai
1. Suteikti socialiniams pedagogams žinių ir gebėjimų siekiant vaikų materialinės padėties gerinimo. 2. Išplėsti socialinių pedagogų žinias apie vaikų rizikingo elgesio mažinimą dalijantis gerą patirtimi. 3. Papildyti socialinių pedagogų veiklos turinį siekiant geresnių vaikų santykių su kitais žmonėmis. 4. Supažindinti socialinius pedagogus su inovatyviais mokymo(si) metodais siekiant mokinių mokymosi pasiekimų gerinimo. 5. Suteikti socialiniams pedagogams žinių apie vaikų laimingumo jausmą (subjektyvią gerovę) ir jos gerinimo galimybes pasitelkiant socialinį pedagogą.

2. Projekto poreikio pagrindimas

2.1. Situacijos (problemos) analizė: atlikti tyrimai, kiti duomenys¹
<p>Sparčiai kintantis pasaulis nepalieka ir Lietuvos visuomeninio gyvenimo, kuris iškelia daug naujų socialinių ir ekonominių problemų. Ne paslaptis – gausėjantis socialiai remtinų šeimų skaičius, didėjantis nedarbas ir menkas pragyvenimo lygis įtakoja vaikų nepriežiūrą ir jų teisių pažeidimus, kurie turi neigiamą įtaką vaikų socialinei gerovei. Nors mokykloje dirba daug tokių specialistų kaip psichologas, logopedas, įvairių mokomųjų dalykų mokytojai, tačiau nei vienas iš jų konkrečiai negali spręsti minėtų mokinių problemų, nes norint teikti efektyvią pagalbą, reikalingos tam tikros žinios ir gebėjimai. Minėti faktoriai įtakojo specialisto, kuris galėtų spręsti išvardintas problemas, atsiradimą, kuris buvo pavadintas socialiniu pedagogu. Socialiniams pedagogams pradėjus dirbti įvairiose ugdymo institucijose, tapo lengviau spręsti moksleivių socialinio ugdymo klausimus. Specialistas tapo tarsi konsultantu, tarpininku asmenims, šeimoms, kurios pateko į sudėtingą situaciją. Jis turi aiškinti moksleivio teises bei pareigas šeimoje ir visuomenėje, ne tik jas ginti, bet ir akcentuoti pareigų atlikimą, padėti jam augti ir profesionaliai bei socialiai tobulėti.</p> <p>Andriuškevičienės (2005) teigimu, socialinio pedagogo veikla ypač aktuali ir būtina šiandieniniame gyvenime. Pastebima, kad jai yra skiriama vis daugiau dėmesio, nes socialiniams pedagogams yra išskiriama daug funkcijų, kurių dėka jis gali tinkamai įgyvendinti savo veiklą, kuri išskiriama socialinio pedagogo kvalifikaciniuose reikalavimuose, ir taip kelti savo klientų ugdytinių, mokinių socialinės gerovės lygį. Gera vaikų psichologinė savijauta, aukštas subjektyvios gerovės išgyvenimo lygis (vienas iš vaikų socialinės gerovės komponentų) yra susijęs su pasitikėjimu savimi, teigiamu savęs (savo gabumų ir fizinių savybių) vertinimu, akademiniais pasiekimais ir gerais tarpusavio santykiais su draugais (patyčių nebuvimu), mokytojais bei šeimos nariais. Tuo tarpu Bradshaw (2010) teigia, kad subjektyvi gerovė susijusi tik su šeimos struktūra. Naktinytės (2007) teigimu, nelabai laimingais ar nelaimingais jaučiasi daugiau nei trečdalis paauglių, dešimtdaliui jų būdingos net suicidalinės tendencijos. Baltrušaitienė (2010) atlikusi paauglių psichologinės savijautos tyrimą mokykloje nustatė, kad 55% paauglių yra patenkinti savo psichologine savijauta mokykloje. Konu nustatė, kad aukšto lygio subjektyvi gerovė yra susijusi su patyčių nepatyrimu mokykloje (Šarakauskienė, Bagdonas, 2004). Minėtų tyrimų rezultatai rodo, kad vaikų socialinę gerovę būtina kelti. Šį tikslą šiuo metu aktyviai bando įgyvendinti Vaiko gerovės komisijos mokyklose, kuriose labai aktyviai veikia socialiniai pedagogai.</p> <p>Atlikus magistro baigiamojo darbo tyrimą ir išanalizavus gautus duomenis paaiškėjo, kad socialiniams</p>

¹ Situacijos analizė turi būti grindžiama ir magistro baigiamojo darbo empirinio tyrimo rezultatais

pedagogams reikėtų didinti savo profesines kompetencijas keliant tokius vaikų socialinės gerovės komponentus, kaip vaiko materialinė padėtis (aprūpinimas mokymosi priemonėmis, nemokamu maitinimu, rūbais ir pan.), vaiko rizikingas elgesys, vaiko santykiai su kitais žmonėmis, mokymosi pasiekimai, vaiko laimingumo jausmas.

2.2. Nacionaliniai ir/ar tarptautiniai (ES) dokumentai, pagrindžiantys projekto reikalingumą

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRO Į S A K Y M A S DĖL
**SOCIALINIO PEDAGOGO KVALIFIKACINIŲ REIKALAVIMŲ IR PAREIGINIŲ INSTRUKCIJŲ
 PATVIRTINIMO** 2001 m. gruodžio 14 d. Nr. 1667.Vilnius

3. Projekto tikslinės grupės

1.1. Projekto tikslinės grupės

Projekto tikslinė grupė – 32 socialiniai pedagogai dirbantys Šiaulių miesto ugdymo įstaigose.

Iš viso: (M) (V)

31 moteris ir 1 vyras

4. Projekto planas ir veiklos

Veiklos pav.	1 mėn.	2 mėn.	3 mėn.	4 mėn.	5 mėn.	6 mėn.
1 veikla Seminaras socialiniams pedagogams apie vaikų materialinę padėtį ir jos gerinimo galimybes.	X					
2 veikla Išvyka į Norvegiją pas socialinius partnerius dėl vaikų rizikingo elgesio mažinimo galimybių dalijantis gerą patirtimi.		X	X			
3 veikla Konferencija „Vaikų santykių su kitais žmonėmis gerinimas, socialinio pedagogo veikloje“.				X		
4 veikla Mokymai apie inovatyvius mokymo(si) metodus.					X	
5 veikla Paskaita „Vaikų subjektyvios gerovės (laimė) lygio kėlimo galimybės socialinio pedagogo pagalba“.						X

5. Planuojami rezultatai

5.1. Projekto poveikis tikslinėms grupėms

Planuojama pakelti socialinių pedagogų kompetencijas ir praplėsti jų gebėjimus, kuriuos įgiję socialiniai pedagogai galės sėkmingai dirbti ir kelti vaikų socialinę gerovę.

5.2. Projekto metu planuojami sukurti inovaciniai produktai (metodai, programos, mokomoji medžiaga, publikacijos, etc.)

Projekto metu planuojama parašyti publikaciją apie Norvegijos patirtį mažinant vaikų rizikingą elgesį.

5.3. Projekto tęstinumas

Projektą bus galima tęsti su kitais dirbančiais socialiniais pedagogais.

5.4. Numatomas poveikis:

1. Socialiniai pedagogai praturtinę savo žinias galės jas pritaikyti savo darbe ir taip kelti vaikų socialinę gerovę.
2. Dalyvavę projekte socialiniai pedagogai galės pasidalinti savo gerą patirtimi su pedagogais, tėvais ir socialiniais partneriais, kurie įgavę naujų žinių galės jas panaudoti savo darbe siekdami vaikų socialinės gerovės.

5.4.1. horizontaliu lygiu (politikai) (teisės aktai, viešumas, etc.)

Galimai šio projekto įgyvendinimas paskatins švietimo ir mokslo ministrą papildyti socialinio pedagogo funkcijų

ir veiklų nuostatas esančias socialinio pedagogo kvalifikaciniuose reikalavimuose ir pareiginėje instrukcijoje.

5.4.2. vertikaliu lygiu (praktikai)

Galimai socialiniai pedagogai įgiję naujų žinių bandys jas įgyvendinti praktiškai dėl ko tikėtina, kad gali pakilti vaikų socialinės gerovės lygis.

6. Numatomos išlaidos

Eil. Nr.	Projekto išlaidos	2015 metai	Išlaidos iš viso
1.	Projekto administracinės išlaidos		
	30 000 Lt		
	Iš viso:	30 000Lt	
2.	1 veikla		
	600 Lt		
	Iš viso:	600 Lt	
3.	2 veikla		
	14 000 Lt		
	Iš viso:	14 000Lt	
4.	4 veikla		
	600Lt		
	Iš viso:	600Lt	
5.	5 veikla		
	600Lt		
	Iš viso:	600Lt	
	Kitos išlaidos	0	
	IŠ VISO:		45 800Lt

7. Finansavimo šaltiniai

Šaltinis	Suma. Lt
1. Paramos lėšos	45 800Lt
2. Pareiškėjo ir partnerių lėšos	-
3. Nacionalinės lėšos (valstybės biudžeto, savivaldybės biudžeto lėšos)	-
4. Privačios lėšos	-
5. Kiti šaltiniai (įvardinti) (gali būti kiti potencialūs finansavimo fondai)	-

Literatūra

1. Aber, J.L., Gershoff, E. T., Brooks-Gunn, J. (2002). *Social Exclusion of Children in the U.S.: Compiling Indicators of Factors From Which and By Which Children Are Excluded Social exclusion of children in the United States: Identifying potential indicators*. <http://www.childpolicyintl.org/publications/Aber.pdf> (žiūrėta 2014-03-12)
2. Ambrukaitis, J.(2000). Socialinis pedagogas – nauja specialybė Lietuvoje. Socialinė pedagogika – nauja specialybė Lietuvoje. Specialusis ugdymas, III. Šiauliai
3. Andriuškevičienė, J. (2005). Socialinis pedagogas profesinėje mokykloje (Nepublikuotas magistro darbas, Mykolo Romerio universitetas)
4. Baltrušaitienė D. (2010). 5 – 8 klasių mokinių psichologinės savijautos ir savivertės ypatumai ir sąsajos su pažangumu. http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20100607_105237-90786/DS.005.0.02.ETD (žiūrėta 2014-03-15)
5. Bagdonas A., Kairys A., Liniauskaitė A., Pakalniškienė V. (2013). Lietuvos gyventojų psichologinė gerovė ir jos veiksniai. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
6. Barkauskaitė M. (2001). *Klasės auklėtojo knyga*: [metodinė priemonė pedagogams ir studentams]. Vilnius: UAB “Parama”
7. Barkauskaitė M., Lukšienė Ž. (2002) Socialinio pedagogo veiklos reglamentavimo gairės. Socialinis ugdymas.- Vilnius.
8. Barkauskaitė, M., Indrašienė, V., Vasiliauskas, R., Gaigalienė, M., Rimkevičienė, V. (2004). Nesėkmingo mokinių mokymosi priežasčių tyrimo teoriniai ir empiriniai aspektai. *Pedagogika*, 70, 32 -37.
9. Barkauskaitė, M., Rodzevičiūtė, E. (2004). Nenoro mokytis priežastys mokinių ir mokytojų požiūriu. *Pedagogika*, 73, 89 – 93.
10. Ben-Arieh, A., Kaufman, H. N., Andrews, B. A., Goerge, R., Lee, B. J., & Aber, J. L. (2001). *Measuring and monitoring children’s well being*. Dordrecht: Kluwer Academic.
11. Bitinas, B. (1990). *Bendrosios pedagogikos pagrindai*. Vilnius.
12. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, L. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda.
13. Bitinas, B., Šidlauskienė A. (2001). Mokyklos socialinis pedagogas: ergonominis aspektas“ *Pedagogika*, t.53, p.8-14.
14. Blaževičius, P., (2006). *Laisvalaikio organizavimas*. Rokiškis.
15. Bradshaw, J., Hoelscher, P., & Richardson, D. (2007). An index of child well-being in the European Union. *Social Indicators Research*, 80(1), 133–77. (žiūrėta 2014-03-05)

16. Bradshaw, J., Keung, A. (2011). Trends in child subjective well-being in the UK. *Journal of children's services*. Vol. 6. Issue 1.
<<http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail?vid=5&sid=ef2d0ae0-3a30-4660-a654-58ba28518070%40sessionmgr4001&hid=4201&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=a9h&AN=59411930>>(žiūrėta 2014-03-05)
17. Bradshaw, J., Keung, A., Rees, G., Goswami, H. (2011). Children's subjective well-being: international comparative perspectives. *Children & Youth services review*. Vol. 33. Issue 4. <<http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail?vid=5&sid=ef2d0ae0-3a30-4660-a654-58ba28518070%40sessionmgr4001&hid=4201&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=a9h&AN=59168888>>(žiūrėta 2014-03-02)
18. Bradshaw, J., Richardson, D., & Ritakallio, V-M. (2007). Child poverty and child well-being in Europe. *Journal of Children's Services*, 2(1), 18–36
http://www.tarki.hu/en/research/childpoverty/case_studies/childpoverty_united_kingdom.pdf
(žiūrėta 2014-03-02)
19. Bulotaitė, L., Gudžinskienė, V. (2004). *Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa*. Vilnius: Standartų spaustuvė.
20. Černeckienė J., 2007. *Socialinė pedagogika*. Studijų knyga. Marijampolės leidybos centras.
21. Dapkienė, S. (2002). *Papildomojo ugdymo formos*. Šiauliai: Littera.
22. Dereškevičius P., Rimkevičienė V., Targamadžė V. (2000). *Mokyklos nelankymo priežastys*. V.: Žuvėdra, 232 p. ISBN 9986-500-44-3
23. *Europos komisijos baltoji knyga* (2004). www3.lrs.lt/owa-bin/owarepl/inter/owa/U0088509.doc (žiūrėta 2014-03-02)
24. Francis, L.J., Rolph, J., Robbins, M. (2010). *Personality and the Happiness of Others: A Study among 13- to 15-Year-Old Adolescents*.
<http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=9&hid=107&sid=15801c76-8988-4cd0-8f62-7408de167b11%40sessionmgr115&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=a9h&AN=62719272> (žiūrėta 2014-02-02)
25. Friedlander W., Apte R. (1980). *Introduction to Social Welfare*. Prentice – Hall, Englewood Cliffs, NJ.
26. Gabhainn, N., Sixsmith, J. (2005). *Children's Understandings of Well-Being*.
<http://www.nuigalway.ie/hbsc/documents/childrenunderstandingofwellbeing.pdf> (žiūrėta 2014-03-04)
27. Hanafin, S. and Brooks, A.M. (2005). *The Delphi Technique: A Methodology to Support the Development of a National Set of Child Well-Being Indicators*. Dublin: The

National Children's Office.

http://www.dcy.gov.ie/documents/publications/Executive_Summary_Child_Well_Being_Indicators.pdf (žiūrėta 2014-02-04)

28.Hanafin, S. and Brooks, A.M. (2005). Report on the Development of a National Set of Child Well-being Indicators in Ireland. Dublin: The National Children's Office.

http://www.dcy.gov.ie/documents/Publications/SONC_final.pdf (žiūrėta 2014-02-04)

29.Hoelscher, P., (2003). *Tackling child poverty and social exclusion – European challenges*.

<http://kumlai.free.fr/RESEARCH/THESE/TEXTE/INEQUALITY/Thailande/Tackling%20child%20poverty%20and%20social%20exclusion.pdf> (žiūrėta 2014-03-24).

30.Jociūtė, A., Krupskienė, A., Sabaliauskienė, D., Paulauskienė, N., (2008). Sveikatos stiprinimas mokyklose. Metodinės rekomendacijos. Vilnius: Valstybinis aplinkos sveikatos centras.

31.Jonutytė, (2008). Priekabiavimo prie bendraamžių prevencija ugdymo institucijose, Lankomumo problemų prevencija mokykloje. <http://www.infoskuodas.lt/content/download/510/3912/file/Lankomumo%20problemu%20prevencija%20mokykloje.pdf> (žiūrėta 2014-03-18)

32.Kaffemanienė, I., (2006). *Negalės ir socialinės gerovės tyrimų metodologiniai aspektai*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

33.Kardelis, K., (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: (edukologija ir kiti socialiniai mokslai): vadovėlis*. Kaunas: Judex.

34.Kardelis, K., (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: (edukologija ir kiti socialiniai mokslai): vadovėlis*. Šiauliai: Lucilijus.

35.Kozlovas, A. A., Firsovas, M. V., Grigorjeva I. A., ir kt. (2007). *Socialinis darbas*. Profesinės veiklos įvadas. Vilnius: VU Specialiosios psichologijos laboratorija

36.Kučinskas, V. (1997). *Pedagginės ergonomikos įvadas: mokymo priemonė*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

37.Kvieskienė, G. (2000). *Socializacijos pedagogika*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.

38.Kvieskienė, G. (2002). *Socialinio pedagogo ABC*. Socialinis ugdymas V. Vilnius: Baltijos kopija.

39.Kvieskienė, G.(2003). *Socializacija ir vaiko gerovė*. Vilnius.

40.Kvieskienė, G., Indrašienė V., Targamadžė V., Valeckienė D., Merfeldaitė O., Suboč V., 2006. *Pedagginės psichologinės pagalbos mokykloje veiksmingumas (mokyklų psichologų, socialinių pedagogų, specialiųjų pedagogų, mokytojų padėjėjų funkcijos: mokyklose pagal*

pareigines instrukcijas ir realų darbo turinį). Tyrimo ataskaita. Vilnius.

http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/ppp_mokykl_veiksmingumas.pdf (žiūrėta 2014-03-17)

41.Kvieskienė, G. Šimaitis, A. (2005). Socialinė pedagogika: teorija ir praktika. Socialinis ugdymas IX dalis. (p.7-13). Vilnius: Baltijos kopija.

42.Land, K. C., Lamb, V. L., Meadows, S. O., & Taylor, A. (2007). Measuring trends in child well-being: An evidence-based approach. *Social Indicators Research*, 80, 105–132.

43.Legkauskas, V. (2013). Vaiko ir paauglio psichologija: šiandienos iššūkiai. Vilnius: Vaga

44.Leliūgienė I. (1997). Žmogus ir socialinė aplinka. Vadovėlis. Kaunas: Technologija.

45.Lietuvos respublikos švietimo įstatymas (2011)

46.Lietuvos socialinių pedagogų asociacija, 2011. Pranešimas švietimo ir mokslo ministrui ministrui dėl socialinių pedagogų gerovės. <http://www.lspa.lt/uploads/files/b76398dd39.pdf> (žiūrėta 2014-03-03)

47.Lietuvos statistiko departamentas, 2012. <http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3080303&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSID=14795&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14>

48.Luobikienė, J., (2000). *Sociologija: bendrieji pagrindai ir tyrimų metodika*: mokomoji knyga. Kaunas: Technologija.

49.Makarskaitė, R. (2002). *Papildomas ugdymas pradinėje mokykloje*. Vilnius.

50.Maslow, A. H. (1968). *Toward a psychology of being*. New York: D. Van Nostrand

51.Meškauskienė, R. (2008). Šiuolaikinės mokyklos valdymas. Vilnius.

52.Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašas (2011)

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=396543&p_query=&p_tr2= (žiūrėta 2014-03-20)

53.Murray, C., Greenberg, M.T. (2000). Children's Relationship with Teachers and Bonds with School. An investigation of Patterns and Correlates in Middle Childhood. *Journal of School Psychology*, 38 (5), 423 – 445.

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022440500000340> (žiūrėta 2014-03-01)

54.Naktinytė E. (2007). 5-12 klasių mokinių psichologinės savijautos veiksniai (sveikatos kontrolės lokusas, savęs vertinimas). http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2007~D_20070816_172501-63127/DS.005.0.02.ETD (žiūrėta 2014-03-05)

55. Pielikienė, D. (2007). Pedagogų ir 5 – 10 klasių mokinių požiūris į mokyklos nelankymo priežastis. Magistro tezės, Šiaulių universitetas.
56. Povilaitis, R., Valikevičiūtė, J. (2006). *Patyčių prevencija mokyklose*. Vilnius: UAB Multiplex.
57. Rajeckas, V. (2004). *Pedagogikos pagrindai: studijų knyga*. Vilnius: Parama,
58. Revenkienė G., 2010. Socialinio pedagogo galimybės, teikiant pagalbą elgesio problemų turintiems paaugliams. http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20100709_101453-00229/DS.005.0.01.ETD (žiūrėta 2014-03-22)
59. Richardson, D., & Bradshaw, J. (2008). Does child income poverty measure child well-being internationally. *Social Policy & Society*, 7(4), 521–536. http://eprints.whiterose.ac.uk/11011/1/Child_well-being_in_the_Pacific_Rim_-_deposited_7_july_2010.pdf (žiūrėta 2014-03-22)
60. Rimkevičienė, V. (2001). Mokyklos nelankymo ir antramečiavimo kaina. Vilnius.
61. Rupšienė, L. (1995). *Silpnos mokymosi motyvacijos paauglių ugdymas: socialinių mokslų (edukologijos - 6A) daktaro disertacijos santrauka*. Klaipėdos universitetas.
62. Rupšienė, L., Kučinskienė, R. (2006). Mokinių adaptacija naujoje mokykloje. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 17, 86 – 102.
63. Socialinio pedagogo kvalifikaciniai reikalavimai ir pareiginė instrukcija (2001).
64. Suboč, V. (2007). Pedagogų pagalbos vaikams, patyrusiems mokymosi nesėkmes, teoriniai ir empiriniai aspektai. *Socialinis ugdymas*, 3(14), 29 – 39.
65. Šarakauskienė Ž., Bagdonas A. (2010). Vyresniųjų klasių mokinių subjektyvios gerovės komponentų ir sociodemografinių kintamųjų sąsajos. *Psichologija*, p. 18-31.
66. Švedaitė, B. (2005). Sėkmingos socialinės pedagoginės veiklos veiksniai: empirinės išvados. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 14, 133-144.
67. Umbrasienė N., Narkauskaitė L., 2010. Psichosocialiniai veiksniai, lemiantys vaikų rizikingą elgesį. http://www.ntakd.lt/files/informacine_medzega/6-Kita_Informacija/02-moksliniai_str/10-1straipsnis.pdf (žiūrėta 2014-03-23)
68. Vaitkaitienė, E., Makari, J., Zaborskis, A. (2007). Gyvenimo kokybės samprata ir sveikatos nulemtos vaikų gyvenimo kokybės tyrimai. http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2007~ISSN_1010-660X.V_43.N_9.PG_746-755/DS.002.0.01.ARTIC (žiūrėta 2014-03-23)
69. Vaitkevičius, J. (1995). *Socialinės pedagogikos pagrindai*. Vilnius: Elgada.
70. Vyšniauskienė, D., Minkutė, R. (2008). *Socialinės veiklos profesinė etika*. Kaunas.

71. WHO Regional office for Europe (2010). Poverty, social exclusion and health systems in the WHO European region. WHO Regional Office for Europe. 2010, 40 p.
<http://www.who.int/entity/en/> (žiūrėta 2014-02-12)

72. Žukauskienė R. (2007). Raidos psichologija. Vilnius: Margi raštai.

Silvijus Kaminskas

Assessment of Operational Functions of Social Pedagogues' as those who Create Social Welfare of Children

The Master's Degree Thesis

Summary

The aim of the present study is to reveal the functions of the social pedagogues' who create social welfare for children (the present situation and further development).

In order to achieve the social pedagogues' performing the functions of activities seeking for the better children welfare this reserach could be characterised by such problematic questions as : what are the functions of the social pedagogues' as social welfare providers? What are the present situation and further development of social pedagogues as social welfare providers? Of what consist the activities content performing the functions of the social welfare of social pedagogues'?

The conclusions presented are based on the research carried out by the author of this paper. They are as following:

1. The analysis of answers of the quality content of the experts confirmed that likely all the social pedagogues provide the fuctions given in their work requirements. It is believed that most social pedagogues' work performing the corrective function and less - the coordinative.

2. The study of analysed data revealed that social pedagogues are likely to believe that seeking for children welfare the mainly attention should be imposed on the consultative function and implementing this function is particularly important on constructing the better learning achievements of children, the material basis and less attention should be imposed on the legal function and its implementation.

The experts of the social welfare of Siauliai town's gymnasiums and progymnasiums participated in the research.

The essential words: the functions of activities of social pedagogues, the children welfare, Child Welfare Committee, activities of social pedagogues.

Priedai